

FÜGGELÉK 1: KONFERENCIA ELŐADÁSOK, KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉSEK ANYAGAI

1

Bojár Gábor előadása

A legjobb tudomásom szerint csinálom, de... Köszönöm szépen.

Én a piac oldaláról tudom csak megközelíteni, mert egy olyan környezetben nőttem fel, ami csak a piacból élt és másból nem. Úgyhogy az oktatást is csak onnan tudom nézni. Amivel az Aquincumi Technológiai Intézet foglalkozik, az egy olyan típusú oktatás lesz, szoftvermérnökök képzéséhez szeretnék hozzájárulni, egyszerűen csak azért, mert az elmúlt 27 éves Graphisoftos tapasztalataimat csak erre tudom használni. Tehát, hogy bölcsészeket és kommunikációs szakembereket, hogy kell képezni, azt nem tudom, úgyhogy ahhoz nem is szeretnék hozzájárulni de, hogy szoftver-mérnökökre a világnak milyenekre van szüksége, ahhoz egy kicsit talán hozzá tudok szólni. Azért a Graphisoftból indulnék ki. Ez egy szoftver cég volt. '82-ben alakultunk és két alapvető pontja volt a stratégiánknak, amit kiemelnék. Az egyik, hogy nem magyar piacnak dolgoztunk, kezdetől globális piacnak. Ezt úgy tudtuk csak megoldani, hogy egyetlen szakmára fókuszálunk - hát ha túl szélesen próbálunk a globalitás elég széles önmagában, tehát azon belül egy szakmára próbáltunk fókuszálni. Kapcsolódik a mai konferencia témájához: az építészetet találtuk meg, hogy az építészet az, ami értékelni tudja, a legjobban vevő arra, amit mi tudtunk, a háromdimenziós modellezést.

Igen, amit elértünk, hogy '88-ra már európai piac-vezetők voltuk ezen a szűk kis területen, tehát építészek számára háromdimenziós modellezés. '93-ban értünk el egy világ-vezető pozíciót. Azért volt nagyon szűk, mert akkoriban még csak Apple gépeken dolgoztunk. Később aztán PC-n is, azon már egy kicsit nehezebb volt. '98-ban tőzsde év bevezetés. És amit tulajdonképpen a cég elért, és amire a legbüszkébb vagyok, az az, hogy ma ami a világban felépült épület, az elmúlt húsz évben felépült épület és azok közül megnézzük azokat, amiket három dimenzióban terveztek azoknak a többsége az ArchiCAD-dal terveződött. Tehát ilyen értelemben vagyunk piac-vezetők. Na most ennek a sikernek mi volt a titka? Az, hogy tehetségeket, kreatív tehetségeket tudtunk a céghez vonzani. Innen indulnék ki, hogy mi kellett ahhoz, hogy a kreatív tehetségek hozzánk jöjjenek. '82-ben ez nagyon könnyű volt. Egyrészt, szép munkát kellett adni - ez az amikor a konkurenseink csak állami vállalatok voltak, akkor ezt azért nem volt nehéz ebben kiténni. Kellott adni egy jó számítógépet, tehát személyi számítógépeket a Trabant csomagtartójába be tudtunk csempészni, úgyhogy tudtunk jó számítógépet adni, és hát nagyon hamar külföldre is tudtunk utazni. És ez akkoriban egy kivételes dolog volt. Ezekkel könnyű volt megszerezni tényleg a legjobb tehetségeket Még valami kellett hozzá, azért ami ezeknél sokkal fontosabb. Egy olyan humán környezet, ahol a főnök annak örül, ha a beosztottja netán jobb nála. Ez volt az én csalódásom az állami vállalatnál és tulajdonképpen ennek kontrasztjaként épült a Graphisoft. Ez volt a krédóm, hogy én olyan embereket szeretnék felvenni, akik nálam jobbak. És ez, tovább is ment és sikerült is. Magamnál jobb programozókat tudtam találni,

mindenfélét tudtam találni. Úgyhogy ez működött, és ez nem csak a főnöknek kellett egy olyan szellemet teremteni, hogy örülnek annak, hogyha az embernek ötleteik vannak és jók és jobbak, hanem a kollégáknak is. Tehát a kollégák is egymás sikereire is büszkék tudtak lenni. Tehát ezt értem humán környezetben, ami a kreativitást tényleg fokozni tudta.

Na most mi a helyzet ma. Ezekből a vonzerőkből kettő kiesik. Jó számítógéphez ma már nem nagy ügy jutni és külföldre is lehet utazni, tehát ez, mint vonzerő eltűnt, mert ebben nem tudunk megkülönböztetőkké lenni. A humán környezetben azt hiszem még mindig. És hát szép munkát adunk, mert háromdimenziós építészeti modellezést csinálni az ma is szép. De egy valamit hozzá kellett adni és azt hiszem, ez tartozik a kreatív város című konferencia anyagához, hogy egy olyan fizikai környezetet is kell adni, ahol jól érzik magukat az emberek. Tehát, ahol azt mondják, hogy itt érdemes dolgozni és itt tudok dolgozni. Tehát egy kreativitásra ösztönző fizikai környezetet.

Hát ez tulajdonképpen ingatlanfejlesztés. Na most az ingatlanfejlesztésben két féle optimum, két féle fókusz optimum létezik. Az egyik az, amikor a minőség és költség optimumra törekszünk. Tulajdonképpen az ingatlanfejlesztések zöme ez. Tehát a lehető legkisebb költségből kihozni a lehető legjobbat. Ez az ingatlanfejlesztéseknek nagy része. Van egy kisebb rész, ami nem erre optimalizál. Ahol azt mondják, hogy pénz az van, úgyhogy egy luxusra optimalizálunk, amelynek célja az, hogy lenyűgözzük a vevőt. Ennek tipikus vevője egy Bank, például. Ahol ugye az az építész feladata, hogyha belép oda a Banknak a kuncsaftja, akkor az érezze, hogy egy erős, biztos cégbe jött. Nálunk egyik sem. A másikhoz kicsit közelebb állunk a Graphisoft Parkkal, mert nem spóroltunk. Valóban luxusra költöttük a pénzt, de a luxus nem arról szólt, hogyha belép a vevő, azt nyűgözzük le, hanem a luxus arról szólt, hogyha belép egy leendő munkatárs, azt nyűgözzük le. Tehát az volt az építésznek kiadott feladat, hogyha ide egy fiatal, tehetséges és kreatív fiú, vagy lány, egy állásinterjúra jön, akkor még mielőtt oda jött volna a HR-es főnökhöz, az legyen rögtön az érzése, hogy ő ide szeretne járni naponta dolgozni. És hogyha már felvettük, akkor el se tudja képzelni, hogy máshova járjon. Ez volt a kiadott cél az építésznek és e szerint épült a Graphisoft Park.

És akkor néhány képet mutatnék. Először is még néhány elvet, amikkel ezt szolgáltuk. A zöld terület nagyon nagy, nagyobb, mint amit megenged a szabályozási terv. Tehát nem törekedtünk arra, hogy a szabályozási terv által megadott maximális területet beépítsük, 80%-nál több a zöld-terület. Azt nem használjuk autó parkolásra. Az autókat méreg drágán letettük a föld alá, hogy a zöld terület az tényleg zöld terület legyen. A fák. Azért nem használjuk ki a megengedett épület magasságot sem, mert az volt a cél, hogy a fák magasabbak legyenek, mint az épület. Tehát, domináljon a környezet. És hát annak a luxusnak mi az ára? Ennek természetesen van ára. Felfelé kerekítve, négyzetméterenként, havi 5 euró bérleti díj különbséget jelent ez. Mondjuk egy költség optimumra specializált irodával szemben, ami a lehető legolcsóbb, de azért még elég jó környezetet nyújt. Mondjuk 10 euró helyett, nálunk 15, vagy 8 euró helyett nálunk 13, a piaci viszonyoktól függően. Na most ez az 5 euró négyzetméterenkénti különbség mennyit jelent azoknak a szoftvereseknek, a munkaező költségéhez képest, akiket felvesszünk, annak kevesebb, mint 3%-át. Én meg szoktam kérdezni a szoftvereseinket, akiket frissen vettünk fel, hogy minek örülnének jobban: 3% fizetésemelésnek és elmenni egy olcsóbb helyre, vagy maradunk itt a 3% fizetésemelés

helyett. Hát nem volt még olyan, aki a 3%-os fizetésemelést választotta volna a Graphisoft Park helyett.

3

És hát akkor néhány képet mutatnék még róla. Bizonyítandó, hogy tényleg itt a zöld dominál. Olyan Duna-partunk van, ami Pesten több nincs. Ezzel sikerült azért a világ legnagyobb szoftveres cégeit oda vonzani. Kutató fejlesztő központok itt készültek, és hát a hangulatát szeretném ezekkel a képekkel alapvetően érzékeltetni. Azt a hangulatot, amely tényleg ösztönöz a kreativitásra, ahol az emberek dolgoznak.

És hát ez az a műemléki környezet, ahol az Aquincumi Technológiai Intézet is készül. Arról nem mutatok képeket, mert a Technológiai Intézetről legfeljebb, hogy hol van. Tehát Óbudán, ami a városközpont közel és mégis csendes. Tehát azt hiszem ennyire közel, ennyire csendes hely még egy nincs Budapesten. Az Aquincumi Technológiai Intézetéről, azért nem mutatok képeket, mert még nincs kész és csak olyan képeket akartam mutatni, ami létezik. Terveket nem. Egyrészt nem biztos, hogy pont úgy fog épülni. Másrészt most nem az ArchiCAD-ot, mint tervező programot akartam itt reklámozni. Tehát ezért nem mutatok ArchiCAD-dal készült terveket. De vannak, nagyon szépek vannak.

Inkább a szelleméről beszélnék egy kicsit, ha van még két percem, azt hiszem annyi még van. Hogy mit értünk mi piac oldalról kreativitáson. Mert a szó alatt nagyon sok mindent értenek. Mondjuk a szimbólumát a Rubik kockával szokták azonosítani és valóban nagyon nagy piaci érték számunkra Rubik Ernő társam az Aquincumi Technológiai Intézetben. És a kocka valóban szimbólumként megjelenik, az egyik téren ott lesz egy hatalmas, 15 méteres verziója. De inkább egy példával szeretném érzékeltetni, hogy mondjuk szoftver-mérnöki területen, vagy egyáltalán mérnöki területen mi az, hogy kreativitás. Mert erről azért nagyon-nagyon különböző elképzelések vannak.

Mielőtt a példát elmondom, még egy titkát elmondom a Graphisoft sikerének. Azt mondtam elsőként, hogy az volt az egyik titka, hogy a legtehetségesebb fiatal programozókat oda tudtuk vonzani, ma már egy nagyon szép környezet is kell hozzá. '82-ben ez még nem volt olyan fontos, de ma már fontos. Viszont volt valami, ami nagyon nehéz volt. A szoftveresek ugyanis olyanok - és a mérnökök általában, egy kicsit olyanok, mint a tudósok, hiszen tudósoktól tanulnak. És ezt a szellemet is hozzák az egyetemről. Hogy akkor boldogok, ha egy szakmabelit tudnak lenyűgözni a munkájukkal. Tehát hogyha a másik, aki ért hozzá az azt mondja, hogy „hű az anyja istenit”, és „te ez tényleg nagyon klassz volt, amit csináltál”. Ez a tudományos világban természetes. Azzal is szokták a tudományos sikert mérni, hogy hányszor idézik az embert publikációkban. Tehát a szakmabeli lenyűgözése a cél. És a piac, azzal mi lesz? A programozók, és a mérnökök általában a piacot valami szükséges rossznak tekintik, ami van, mert hát abból élünk, de hát jobb lenne, ha nem lenne. Sokáig azt hittem, hogy csak Magyarországon van így és mondjuk egy világ piac-orientáltabb, egy piac-orientáltabb társadalomban, mondjuk az amerikaiban, ami a világ legpiac-orientáltabb gazdasága, abban nyilván nincs így. Abban a szoftveresek első sorban a piacra figyelnek és csak aztán a többi szoftveresre. Hát csalódottan tapasztaltam, hogy ott is meg van ez a nagyon nagy hiány. Ez egy amerikai kifejezés, hogy hogyan hívják azt a szoftvert, ami le van rendesen tesztelve. Na ki tudja ezt az amerikai szlenget? Szoftveresek egymás között, hogy hívják? Úgy

hívják, hogy „idiot proof”. Ami azt jelzi, hogy a piacot idioták gyülekezetének tekintik. Azért mert azok a szerencsétlenek néha hibáznak, pedig hát a szoftverek is hibáznak. Hajajj.

Én egy példát mondanék, és ezzel befejezem az előadást. Kivel nem fordult még soha elő, hogyha beszáll egy liftbe, akkor véletlenül rossz gombot nyom meg. Ugye, tehát már mindenki. Akkor egy ellenpróba. Kivel fordult már elő, hogy rossz gombot nyomott meg. Ébren vannak még, köszönöm szépen. És ki látott már olyan liftet, ahol ezt könnyen ki lehet javítani? Hát nem nagyon. Miért van ez? Azért mert a liftnek a tervezői nem szeretik a felhasználót. Nem élik bele magukat abba, hogy az bizony hibázni fog. És nem akkor boldog, ha a felhasználó hibáira felkészül. Nem attól használható egy szoftver, hogy milyen szépen van megtervezve az a képernyő kép, hanem attól, hogy a szokásos hibákra könnyen felkészül, és azokat elkerülni segít. Na mi ezt szeretnénk oktatni az Aquincumi Technológiai Intézetben, mert ezt lehet oktatni. Hogy hogyan kell olyan szoftvert csinálni, ahol könnyű kijavítani a hibát, ha elkövetjük és az amerikaiaknak is nagyon nagy érték, mert náluk sem oktatják őket még. Köszönöm a türelmet.

Bojár Iván András kerekasztal beszélgetés

Tekintettel arra, hogy én egyetemet nem alapítok, sem tudás központot, ezért nem tudok érdemben, pláne olyan alaposággal hozzászólni a beszélgetéshez, mint azok az urak, akik ezt megtették. Őszintén szólva én rendkívül büszke vagyok arra, hogy itt lehetek most és ezen férfiak, urak társaságában lehetek. A napokban lapozgattam egy könyvet, Richard Brite Dunántúli utazás című memoárja, útikönyve. 1816-ban járt a Dunántúlon egy angol orvos, aki akkor felkereste az egész térséget és egy kalandos utazás végeredményeként megérkezett Keszthelyre, a Georgikonba. És a legfantasztikusabb szavakkal írta le, hogy milyen lenyűgöző hatást keltett neki a Georgikon, milyen lenyűgöző hatást gyakorolt rá az a fajta nagyon magas színvonalú oktatási, fejlesztési módszer, amellyel a Festetics család a magyar agrárkultúrát végül is Európa élvonalába emelte. Egy nagyon elégedett és egy nagyon jól működő térséget mutatott be. Hogyha a mai Magyarország agrárkultúráját látjuk vagy visszatekintünk az elmúlt másfél évszázad magyar vidékére, akkor egyáltalán nem lehet az akkori szép szavakhoz mérten elégedett az ember. Mindenesetre azt mutatta, hogy egy akkori progresszív gondolkodás milyen eredményeket tudott hozni. 1816-ban például háziasszony-képzés folyt. Tehát nőket oktattak főiskolai, egyetemi szinten Magyarországon. Ha az az oktatási szemléletmód, és az a fajta ambíció, amivel azt a társadalmat a Festetics család elindította fejleszteni folyamatosan az elmúlt kétszáz évben történt volna, akkor ma, hogy ezt a közhelyet mondjam, nem itt tartanánk. De nem is itt tartunk, hála istennek, hanem ott tartunk, amit az elmúlt percekben láthattunk. És én egy olyan kérdésből indulnék ki és ezt szeretném vitára bocsátani. Bennem az elmúlt években az a meggyőződés alakult ki, hogy Budapestnek sansza van, esélye van arra, hogy Közép-kelet Európa, Dél-kelet Európa térségének meghatározó oktatási központja legyen. Hiszen az a fajta oktatási vertikum, ami Budapesten ma megtalálható, elvben alkalmassá tehetné, hiszen mindent lehet tanulni Budapesten. És hogyha ezek az egyetemek, amelyek itt most elhangzottak, szintén elindulnak és képzést indítanak, akkor még sokkal gazdagabb lesz a kínálat.

Onnan közelíteném meg, hogy egy picit próbáljunk meg madár távlatából tekinteni a városra. Mi kell ahhoz, hogy Budapest ne pusztán csak egy-egy sikeres térség-fejlesztési vagy oktatás-fejlesztési projekt helyszíne legyen, hanem egy olyan összefüggő programé, amelyben Budapest maga is pozíciót tud szerezni, részben meg a régióbeli, részben pedig az európai, vagy akár a globális térben.

Hol kezdjük? Ugye itt ilyenkor ez a nehéz. ABC sorrendben. Auth Attila.

Auth Attila vagyok a Képzőről, a Képzőművészeti Egyetemről. Nem tudom, hogy mennyire tudok szó szerint kapcsolódni a témához, itt a kreativitást hallom, hallom, hallom. Én oktatok. És oktatni a kreativitást, azt nem tudom, hogyan lehet. De nálunk ugye az egy alap történet. Grafikai dizájnról réven szó, ahol a hallgatóknál kreativitás az egy alapkérdés. Az egy nagydolog, hogyan lehet rávenni őket, vagy azt gondoljuk, hogy a fiataloknak ez van, miközben tudjuk, hogy az idősebbeknek is van. Igazából azt látjuk, hogy jó feladatokkal, inspirációval és főleg türelemmel, tehát hagyva, hogy kibontakozzanak. Hiszen ez a terület, ahol mi dolgozunk, ez az egész városban megjelenik. Tehát a köztereken nagyon ott vagyunk. A nyomtatott médiában szintén. Úgyhogy nálunk a kreativitás az gyakorlatilag egy egyéni szakma.

Bojár Gábor

Itt születtem, itt élek és itt is szeretnék élni a továbbiakban is. Annyi erőt én nem érzek magamban, hogy Budapestet megváltoztassam, de nem is kell. Ennek egy kis részéhez, az Aquincumhoz szeretnék hozzájárulni. Az ott egy tizenöt hektár, bocsánat most már tizenkilenc, tizenhét.

V a s s L á s z l ó

6

Ehhez mindenképpen szeretnék csatlakozni, támogatni és ezen dolgozunk. Tehát a főiskolának az az önképe van, hogy a hátralévő évtizedeket, évszázadot arra szeretnék fordítani, hogy egy ilyen projektben sikeres szereplők legyünk. Ugyanakkor járva a világot, hát meglehetősen meghökkentő, megrázó, elkésztő vagy nem tudom hogyan fogalmazzam az érzésemet, amit mondjuk Prágában, vagy Kolozsvárott, vagy Tallinban, vagy nem tudom hol, sorolhatnám. Az ottani egyetemek látogatása során meg az ottani hangulat érzékelése során látok, hogy micsoda különbség van az ottani dinamizmus, meg a mi dinamizmusunk között. Tehát ez azért, hogy mondjam, pozitívan mondom, nagyon ösztönöz arra, hogy csináljunk már valamit. Ugye a világkiállítás, az olimpia, mozgalmak vannak Magyarországon, húzzuk ki saját hajunknál fogva magunkat valahogyan ebből a helyzetből, valami nagy lelkesítő álmossal, amivel hirtelen át tudunk ugrani mindenféle keservet. Nem vagyok annyira optimista, és akkor nagyon gyorsan befejezem. Én a PPP-t sajnos kénytelen voltam egy nemzetközi közigazgatási konferencián poénkodásból úgy fordítani, hogy Power Position Patronage. Tehát hogy igazából a mi szituációinkban inkább a pozíció védelem, inkább a hatalomgyűjtés, és a haveroknak a támogatása című PPP érvényesül. Na most ennek következtében a felsőoktatásban is azt látom, hogy ahelyett, hogy a felsőoktatás számára takarítanánk el az útból a fejlődési akadályokat, ahelyett egyenlőre jogi és jogtalan eszközöket egymás lenyomására használunk. Például az akkreditációban, például a fejlesztési források elosztásában, például a magán és a közszféra egymás elleni kijátszásában, például az egyetem és a főiskola egymás elleni kijátszásában. Tehát gyakorlatilag sorolni tudnám az akadályokat, de ezt azért nem teszem, mert én is szeretnék hinni az ilyen nagy víziókban.

Szentpéteri Márton

A PPP-vel kapcsolatban muszáj gyorsan reagálnom. Nehogy félre értse valaki, tehát én éppen erről az épületről, a legkeményebb kritikák egyikét írtam a Magyar Narancsban, meg az Építész Fórumon. Én a PPP-t Panama, Panama, Panama néven fordítottam akkor. Én nem véletlenül mondtam, hogy a jó értelemben, mert PPP, mert lehetne jó, privát és közeggyüttműködés. Azt gondolom, hogy az asztalnál olyan emberek ülnek, akik erre képesek volnának, mások nem. És egyébként a felsőoktatásban a PPP rémét azt én is ismerem, tehát mindenkinek a hideg rázza a hátát, hogyha meghallja.

Csányi János

Én a Színház és Film Intézet igazgatójaként vagyok jelen itt ezen a beszélgetésen. Köszönöm szépen a meghívást. Nem hiszem, hogy hozzá fogok tudni szólni ehhez a nagyon összetett kérdéshez, ami az elején elhangzott. Hiszen, hogyha egy hasonlattal kellene élni, ugye a Színház és Film Intézet az a színház és a filmes területek szakmai háttér oktatására jött létre. Olyannyira friss a helyzetünk, hogy a tegnapi napon volt az első oktatási napunk. Tehát, hogyha egy hasonlattal kellene élni, hogy én mennyire tudok rálátni ebben a pillanatban

nem, hogy az oktatásra vagy nem, hogy Budapestre hanem egyáltalán az oktatásra, akkor azt kellene mondanom színházi szakemberként, hogy valahol az ár alatt, tehát a vízszint alatt sodródunk és azon igyekszünk, hogy kidugjuk egy kicsit a fejünket. Nagyon messze van még az az illúzió, hogy mondjuk egy torony tetejéről ránézni az egész elárasztott térségre, ami most nagyjából Budapestet jellemzi. Köszönöm.

Szentpéteri Márton

7

A közsférában fokozottan igaz az, ami az egész magyar társadalomra igaz, hogy anómikus helyzetekben, anómiában élünk, értékválságban. Tehát ez a kor klasszikusan a paraszt szolvencia. Bemegy az ember a kórházba, én nem szoktam fizetni, egyszer majdnem meg is haltam. Van aki fizet. Ugye nem tudja, hogy borítékban fizessen, vagy ne borítékban. Mert van aki szereti ha fizetnek neki professzor, csak nem szereti ha látják. Na most akkor, amikor az ember bemegy szülni, vagy mandula műtetre, vagy nem tudom különböző helyzetekben, akkor ugye máris ebben a helyzetben van. Ezt csak azért mondtam el, mert ezt mindenki ismeri. Most az influenzával kapcsolatban is mindenki ismeri. Oltsak, ne oltsak, klasszikus anómia. Na most a közintézményekben fokozott anómikus helyzetek vannak. Tehát senki nem tudja mi lesz holnap. Ki mit akar, nincsenek mission statement-ek, tehát nem tudja egy egyetem, hogy mit akar. Mindenki mást akar, ilyen értelemben teljes káosz van, és én eléggé tanácstalan is vagyok sok szempontból. Ilyenkor szoktam azt mondani, hogy elhangzott azt hiszem a te előadásodban (Vass László), hogy ifjúság. Tehát csak a hallgatókban van a reményem, hogy asztalra csapnak egyszer, vagy többször, vagy még többször. És a másik, amit pedig Bojár Gábor hangsúlyozott, ami nekem rendkívül szimpatikus filozófia, hogy - és tanárként is szerintem ugyan ez a legfontosabb pedagógia, hogy de jó, hogy jobbak a diákjaim, tanulhatok tőlük, engedni őket. Most hogyha erre képes volna, a most rendkívüli módon korrump, most én etikai értelemben is mondom nem üzleti értelemben. Képes volna a magyar felsőoktatás, tehát, hogy engedni a fiatalokat érvényesülni, engedne bizonyos bátyák feltörését. És engedni azt az elvet érvényesülni, hogy de jó, hogy az én diákom jobb, mint én. És büszke vagyok rá, hogy találkozhattam vele, taníthattam vagy mondjuk úgy felsőoktatásban inkább, helyzeteket teremtettem neki, hogy kibontakozzon. Akkor ez a helyzet javulni fog, de hogy hogyan és ez a klasszikus problémája a magyar közsférának szerintem mindenütt. A hogyanhoz egyszerűen nem értünk. Tehát most hagy legyek önkritikus és vállalom az ódiomat, mások nem szokták vállalni. Vezető pozíciókban vagyunk tulajdonképpen. Középvezetők, magas vezetők intézményekben. Persze elméleti szinten sok mindent olvastam már leadership skills-ről meg valamennyi ösztönös képessége mindenkinek van. De hát könyörgöm nem értek hozzá. Én azt akarom csinálni, amihez értek, vezetőink pedig lennének máshonnan. Ilyenkor jön a sirám, hogy úristen bejönnek a menedzserek mindent szétvernek, akkor azért nem megy. De alapvetően sokkal jobb volna, ha bizonyos vezetői skillekkel rendelkezne a felsőoktatásban a csapat, a társadalom-tudományokban, művészetekben, humán tudományokban is, de talán még jobb lenne, ha valódi - megint csak ezt mondom, hogy valódi együttműködés születhetne meg azok között, akik például értenek a vezetéshez és hagynának minket dolgozni. Tehát ez kicsit olyan, mint a magyar szponzoráció sokszor. Amikor Németországban ösztöndíjjal voltam egy kutatóközpontban. A Volkswagen ösztöndíjjal kapcsolatban csak azt tudtam, hogy van. De az biztos, hogy nem kellett senkinek, aki ilyen pénzt kapott, bárhová Volkswagen logókat rakni ami a középkori

kutatásaiban. Magyarországon oda kell rakni. Tehát teljesen mindegy, hogy Árpád-házi-ról van szó vagy XXI. századról, az elején ott kell, hogy legyen a logó, mert különben nem megy. Na most hogyha ettől el tudnánk tekinteni és egy olyan fajta támogatást kapna a közsféra, amivel feléledne és adott esetben támogatást tudna nyújtani viszont, amiben nem volnának ezek a hülye helyzetek. Tehát gyakorlatilag facilitáltakként lépne fel ez az új menedzser réteg, hogy dolgozzatok. Meg jól megmondanák nekünk egyébként, hogy mihez nem értünk és tessék megtanulni. Továbbképzési lehetőségek nem csak úgy akkreditálva volnának, hanem tudnánk, hogy minek. Akkor egy olyan tíz, tíz év alatt ezt rendbe lehetne tenni úgy, hogy ütőképessé lenne a magyar felsőoktatás. És akkor azt gondolom, hogy az a hihetetlen potenciál, ami benne van, mert közben oktatók és hallgatók szintjén, szóval nem vagyunk rosszabbak sem az eszkimóknál, sem a kínaiaknál, ugyanolyan jók vagyunk, sőt bizonyos helyzetekben jobbak vagyunk, ez mindig változó. Ez a hihetetlen potenciál, amivel rendelkezünk, ez ütőképessé válna. Mert szerintem egyszerűen arról van szó, hogy a fegyver le van téve és mindenki álldogál. És én itt megint csak azt tudom mondani, hogy a privát szféra sikeres és intelligens és kulturált partnereitől lehet tanácsot kapni, senki nem mástól, azt gondolom, mert mi nem tudjuk például, hogy hogyan kell egy intézményt menedzselni.

Dr. Egedy Tamás előadása

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Egedy Tamás vagyok a Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatóintézetéből.

Tíz perc áll rendelkezésemre, hogy megváltsam a világot. Tíz perc alatt sajnos nem lehet megváltani a világot, de szeretnék beszámolni Önöknek néhány eredményről, ami egy nemzetközi kutatásból származik. Amint elő tűnik a dia folytatnám is. Tehát „A kreatív gazdaság Budapesten - nemzetközi és hazai kitekintés”. Adtam az előadásunknak egy mókás címet is, mivel a focihoz mindenki ért Magyarországon. Tehát ahogy a nagypályás vagy a kispályás bajnokságban induljunk ez a kérdés. Sok gondolat elhangzott ezzel kapcsolatban. Újrarendeződés Európán belül, gazdaság, társadalom. Tehát lehetősége van Budapestnek arra, hogy valamilyen formában kitörjön a korábbi keretek közül. Ez a nemzetközi kutatás egyébként tizenhárom nagyvárosban zajlik. Miért éppen nagyvárosokban? Van egy olyan modern városkutatási elmélet, hogy az országok gazdaságát tulajdonképpen a nagyvárosok hajtják, ezek a gazdaság motorjai.

A nagyvárosok gazdaságát pedig az ún. trendi elméletek szerint, egyre kevésbé a klasszikus gazdasági ágazatok fogják előre mozdítani, sokkal inkább a kreatív ágazatok, illetve a kreatív emberek, a kreatív osztály. Ilyen szempontból tehát nem mindegy, hogy az egyes nagyvárosok, hogyan jelennek meg a kreatív emberek számára. Hogyan látják a kreatívak ezeket a nagyvárosokat, milyen lehetőségeket biztosít a gazdaság, illetve a helyi körülmények ezen kreatív emberek számára. A kutatás célja tulajdonképpen az, hogy megvizsgáljuk ezeket a nagyvárosi tereket, mint potenciális kreatív helyeket. Hogyan látják az ott élő, illetve a külföldről oda érkező kreatívak ezeket a nagyvárosokat, milyen gazdasági helyek ezek a nagyvárosok, milyen különbségek fedezhetők fel észak- dél- kelet- nyugat

európai nagyvárosok között, illetve különböző nagyságú városok között. Itt láthatják a kutatásban részt vevő tizenhárom nagyvárost.

Gauder Úr beszélt a hardvernek és a szoftvernek a szerepéről. Melyek ezek a legfontosabb tényezők? Ezt láthatják ezen a dián. Tehát az elérhetőségtől, a munkaerő-piaci helyzettől kezdve, az oktatás, egyetemek száma, szintje, a technikai infrastruktúra, közlekedés, szociális infrastruktúra stb. Ezeket foglalhatjuk össze a hardverként. A szoftver oldalon pedig jelentkezhet a város imázsa, a lakó-környezet minősége, az épített környezet minősége, a kulturális miliő, a szubkultúrák, a tolerancia, nyitottság kérdése, illetve a társadalmi kohézió. Ezeket foglalhatjuk össze puha tényezőként.

Hogyha megvizsgáljuk Budapest, illetve Magyarország helyzetét a kreatív gazdaságban - az ábrán a kreatív foglalkoztatottak és vezetők arányát látják, azt a sommás véleményt mondhatjuk, hogy nem rossz a helyzet, nem rossz a pozíció, jók a lehetőségeink, jók az adottságaink, amit ki lehetne talán jobban is használni. Felvetődik a kérdés, hogyha már különböző telepítő tényezőkről beszéltünk, hogy egyáltalán miért élnek a városban, miért érkeznek ide, miért élnek a kreatívak a városban. Körülbelül ez a kép tárul elénk. Azt mondhatjuk, hogy a legtöbb kreatív hasonlóan más emberhez személyes okok miatt él ezekben a nagyvárosokban. Ott született, családjá ott él, ott végezte a tanulmányait. Láthatják, hogy ebből a szempontból viszonylag egységes kép rajzolódik ki a nagyvárosok között, tehát mindenképpen a személyes indokok a meghatározóak. Budapest esetében kimagaslóan nagy értéket láthatunk, kb. 70%, az általunk megkérdezett 200 kreatív dolgozónak, személyes okok miatt él itt. Általában jellemző ez a keleti poszt-szocialista országok nagyvárosaira, illetve, amint láthatják, viszonylag nagy az arány a latin, déli városokban, ahol ugye a családnak, a hagyományoknak sokkal inkább kitüntetett szerepe van.

Az úgynevezett kemény tényezők is viszonylag fontosak, bár elmaradnak a személyes okok miatt. Budapest estében minden 4. ember nyilatkozik úgy, hogy tulajdonképpen a kemény tényezők miatt, munka, egyetem, pénzkereseti lehetőség, stb. él itt. És, mint a táblázat is mutatja, a puha, a szoftver szerepe, néhány európai nagyvárostól eltekintve, mint például Amsterdam viszonylag alárendelt szerepet játszik, mint telepítő tényező, mint amiért ott élnek a városban, a kreatív osztály képviselői.

Nagyon röviden, szólni szeretnék Budapest súlyáról, szerepéről a kreatív gazdaságban. Nagyon ingoványos talajra tévedek, hogy mit nevezünk kreatív gazdaságnak. A nemzetközi irodalmat áttekintve az ACRE projekt - amiben dolgozom, megpróbálta lehatárolni azon gazdasági ágazatokat, amelyek ide tartoznak. Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy Budapest szerepe és súlya meghatározó a kreatív gazdaságban. A vállalkozásoknak mintegy 40%-a, a dolgozóknak közel 50%-a, az árbevételeknek pedig közel 60%-a kreatív tudásszektoron belül, Budapesten termelődik meg. Természetesen nem csak kreatív ágazatokról, hanem tudás intenzív ágazatokról is szó van. Mivel jó magam városkutató vagyok, próbáltuk azt is felderíteni, hogy Budapest esetében hova koncentrálódnak ezek a kreatív csomópontok. Néhány gondolat erejéig egyértelmű, hogy a budai oldalra. Hogyha budapesti agglomerációról beszélek, akkor az észak-nyugati és a nyugati szektort kell

megemlítenem. Hogyha a városon belülről próbálunk tekinteni, akkor pedig mindenképpen a budai oldal XII., XI. kerület játszik a legfontosabb szerepet itt a budapesti agglomeráción, városrégióon belül.

Beszéltünk tehát arról, hogy vannak hardverek és szoftverek. Vannak kemény és puha tényezők. Próbáltuk felderíteni azt, hogy miért érkeznek egyrészt a magyar kreatívok, illetve a kreatív vállalkozások a budapesti városrégió területére, illetve a külföldiek, miért érkeznek. Itt láthatják a legfontosabb eredményeinket. Teljesen egyértelműen kirajzolódik, hogy a magyar kreatívok hasonlóan más iparágakban, ágazatokban dolgozók, kemény tényezők miatt jönnek. Ebből a szempontból nagy különbség nem tapasztalható a klasszikus ágazatokban, illetve a kreatív ágazatokban dolgozók között. Alapvetően dolgozni jönnek, munkavállalási céllal, karrier lehetőséget látnak Budapesten, illetve az oktatás, a felsőfokú végzettség megszerzése, az egyetem is nagyon fontos szerepet játszik. Itt kiemelnék egyetlen egy gondolatot. A külföldiek esetében viszont nagyon fontos a korábban itt szerzett pozitív tapasztalatok. Jellemző az, hogy idejönnek nagyon rövid tanulmányra, vagy esetleg turistaként ide látogatnak, megtetszik nekik a város és hosszútávon itt maradnak. Ez már arra mutat, hogy a puha tényezőknek valamilyen féle szerepe van a hosszú távú megtartásában a kreatívoknak. A vállalkozások pedig alapvetően ugye a piac nagysága, nagyon nagy vonzerő Budapest, ugyancsak a munkaerő piac nagysága játszik itt még szerepet, illetve kitüntetett szerepe van az informális kapcsolatoknak a puha tényezők közül, a gazdasági vállalkozások esetében.

Áttekintettük azt, hogy miért vándorolnak, miért van ez az áramlás Budapest irányába. Nézzük meg, hogy mi alapján választják a lakóhelyet, illetve a cég mi alapján választ telephelyet a nagyvárosi régióon belül. Ha a munkavállalókat, munkavállalói oldalt nézem akkor alapvetően a lakás ára és nagysága, a tömegközlekedés elérhetősége, illetve a lakónegyed minősége és atmoszférája. Ezek a legfontosabb tényezők, ami alapján lakóhelyet választanak a kreatívok. A cégek esetében pedig meghatározza az iroda ára és mérete, infrastruktúrája, valamint a munkahely elérhetősége. Meglepően érdekes eredmény az, hogy a cég telephely választásában, alapításában nagyon fontos szerepe van annak, hogy hol laknak a menedzserek. Minél közelebb legyenek a céghez, illetve minél gyorsabban elérhessék a munkahelyüket.

Megkérdeztük a kreatívokat arról, hogy véleményük szerint hogyan alakul a helyzet Budapesten, hogyan változik az életminőség a fővárosban. Teljesen egyértelműen azt tapasztaltuk, hogy valószínűleg nem csak a kreatívok, hanem az átlag magyar véleménye szerint is romlik az életminőség Budapesten. Mire vezethető vissza az életminőség romlása? Egyrészt a megélhetési költségeknek a fizetéshez viszonyított, egyre nagyobb arányára. Itt érdekes különbség, hogy természetesen a külföldiek máshogy látják ezt a helyzetet. Közlekedés és a tömegközlekedés kérdése rendkívül kritikus. Nap, mint nap halljuk az ezzel kapcsolatos problémákat. Itt ugyancsak zárójelben meg szeretném jegyezni azt, hogy az itt élő külföldi kreatívok véleménye szerint, soha ilyen fantasztikus és integrált tömegközlekedési rendszert nem láttak, mint Budapesten van. Tehát itt érdemes egy kicsit ütköztetni a helyi viszonyokat, és nem tudom, hogy ez mennyire vezethető vissza esetleg a médiának a háttér munkásságára, mert a külföldiek teljesen más véleményen vannak ezzel kapcsolatban.

Illetve ugyancsak meg szeretném említeni, hogy feltűnik a kreatívok esetében is az intolerancia, agresszivitás valamint a politikai kultúrának a problematikája. A sok probléma ellenére azt mondhatjuk, hogy aki egyszer beköltözött, feljutott Budapestre és elindította karrierjét, az nagy valószínűséggel itt marad. Nagyon nagy a városnak a megtartó ereje, aki egyszer itt elvégezte a tanulmányait és munkába kezdett, nagy valószínűséggel itt is marad Budapesten. Ez elsősorban a fiatal generációk, illetve a fiatal kreatívok esetében nagyon fontos. Mágnesként szolgál Budapest a fiatalok számára.

Megpróbáltam összefoglalni a város swot-analízisét. A lista természetesen sokkal hosszabb. Meg próbáltam kiemelni az általam legfontosabbnak tartott gondolatokat.

Az erősség mindenképpen a város súlya, pozíciója az országban. Láthatták, hogy a kreatív gazdaságban is rendkívül kedvező pozíciója van a városnak, munka és karrier lehetőséget látnak a kreatívok Budapesten. A kulturális szolgáltatásokat mindenki rendkívül nagyra tarja. Itt csak egy kérdőjelet tennék, abba az irányba, hogy vajon mi a fejlődésnek a további iránya, illetve stratégiája. Ezt a kulturális vonalat kellene tovább erősíteni, vagy esetleg fel kellene fejleszteni azokat a lehetőségeket, amik lényegesen elmaradnak a kulturális ágazat, a kulturális ipar mellett.

Gyengeségei között említhetjük, mint Rektor úr is említette, illetve Ságvári kolléga, hogy a kreatív szakemberek és, bocsánat. Tehát az együttműködés hiánya, a stratégiai gondolkodás hiánya, rendkívüli gátló tényező a város versenyképességét, illetve a kreatív gazdaság fejlődését tekintve. Politikai kultúra és a bürokrácia hiányosságai. Ebbe nem szeretnék részletesen belemenni. Illetve főleg a hazaiak véleményéből ugye a közlekedés és a tömegközlekedésnek a helyzete.

Melyek a legfontosabb lehetőségek. Egyrészt a város imázsa. Rejlnek ebben lehetőségek, ezt mindenképpen meg kellene ragadni. A vonzereje, nagyon sokan említették a földrajzi fekvését a városnak, a Duna, a hegy, a síkság találkozását. Nagy lehetőség van, hogy egyes kreatív ágazatokban rendkívüli fejlődés ment végbe az elmúlt időszakban, illetve továbbra is én jómagam lehetőségnek látom az egyetemi kapacitásoknak további kihasználását.

Melyek a legfontosabb veszélyek? Itt egyrészt az egyre fokozódó intoleranciát és a szociális problémákat szeretném megemlíteni, valamint az informális kapcsolatok rendkívül fontosnak ítélték a gazdaság szereplői, az informális kapcsolatok meglétét. De ez viszont ugye a korrupció lehetőségét is hordozza magában.

Összefoglaló gondolatokként szeretném említeni, tehát mint azt megállapítottuk a kreatív szakemberek és cégek mobilitását, alapvetően a kemény tényezők, a hardver határozza meg. Ebből a szempontból a puha tényezők elhanyagolható, alárendelt szerepet játszanak. Viszont, hogyha hosszú távon szeretném megtartani ezeket a kreatív cégeket és a kreatív embereket, akkor a puha tényezőkre kellene nagy hangsúlyt fektetni, mert a hosszú távú megtartásában, a hosszú távú maradásában a kreatívoknak nagyon nagy szerepet játszik. Hogyha egy kicsit kitekintünk a környező régióra, kelet-európára, a legnagyobb kihívásai a kelet-európai régióknak, köztük Magyarországnak, illetve Budapestnek is, az együttműködés hiánya, a helyi és regionális döntéshozók és szereplők között. A világos stratégiák hiánya, mint amire Rektor úr is célzott. A civil szféra gyengesége, ami előkerült Ságvári kollégának az

előadásában. Az etnikai és kulturális intolerancia, mint azt többen említettük. A bürokrácia és a korrupció magas szintje, valamint a tehetség elvándorlása.

És hogyha már focis hasonlattal kezdtem, akkor szeretném egy focis hasonlattal befejezni. Hogy a nagy pályás vagy a kispályás bajnokságban induljunk-e? Hát én úgy látom, hogy nagypályás csapatunk van, tehát lenne esélyünk a nagypályás bajnokságban elindulni, de egyelőre még nagyon sok olyan jel van, hogy kispályás mentalitása van a csapatunknak. Értem ez alatt azt, hogy nagyon jó a csapat, jó a kondi, jó edzettséggel rendelkeznek a fiúk, kiváló egyéni teljesítmények vannak, viszont még nem szoktak össze a játékosok és rosszul szervezett a csapatunk.

Köszönöm.

Gáspár Máté előadása

Igen. Nagyon égő lesz most visszajönni a Power Pointba. Csalfintán volt szerkesztve ez a blokk. Játszom már én is a Prezivel, de nem vagyok kilenc éves. Ebből látszik, sokkal lassabban haladok. Egy év múlva, ha lesz konferencia már én is abban hozom. Az én blokkomhoz írták, vagy az én megszólalásomhoz a konferencia szervezői, hogy művészet és kreativitás. Én a Krétakör nevében vagyok itt.

13

Gáspár Máténak hívnak és a Krétakör ügyvezetője vagyok. Arra gondoltam, hogy biztosan azért kerülhettem bele ebbe a programba, mert tavaly indítottunk el egy olyan változást Schiling Árpáddal, aki a Krétakör művészeti vezetője, amihez addig talán sokak által ismert vagy viszonylag a hazai színházi környezetben beépült színházi működés módhoz képest egy radikális változást jelentett. És például az, hogy eltűnt a Krétakör mögül a színház szó, ennek már egy egész konkrét jele volt, és nagyon-nagyon örülök és hálás vagyok a szervezőknek, hogy sikerült valamennyi programban Krétakörként feltüntetni a kis csoportot, akinek dolgozom. Mert azt érzem, tapasztalom, hogy éveknél kell eltelnie, mire egy színházi közegből indulva elfogadják egyáltalán, hogy valaki erről a szóról mást gondol, és ezért inkább megvonja magától, minthogy félreértésekre adhasson okot. Amikor erről az egész változásról mi el kezdtünk kommunikálni, akkor azt mondtam, hogy ez igazából egy modell kísérlet és egy bátorság próba. Lehet-e másképpen elképzelni egy alkotó közösséget ezen a nagyon meghatározott és nagyon reprezentatív területen, ami a színház. És mi azt mondtuk, hogy természetesen nem megtagadva és nem elfelejtve azt, amivel azelőtt bő tíz éven keresztül már foglalkoztunk, de hogy egy innovatív előadó művészeti műhelyként próbáljuk meg definiálni és kitalálni magunkat. Azt tapasztalom az elmúlt másfél év munkájából, hogy ez egy jó hosszú folyamat lesz. Tehát én semmiképpen nem tudok itt most eredményekről beszámolni és nem is szeretnék. Talán majd a közös beszélgetés során, ha valakit érdekel, vagy vannak konkrét kérdések, akkor belemehetünk a Krétakörös konkrét ügyekbe, de én nem egy ilyen termék bemutatónak gondoltam a sajátunkat. Főleg azért, mert még nincsen olyan sikeres termékünk, mint amilyen a Prezi, vagy amilyen mondjuk egy hagyományos értelemben vett Krétakör előadás volt. Úgyhogy illusztrációként fogom használni azokat a képeket, amit a 2009-es nagy projektünk során készítettünk, aminek az a címe, hogy a Szabadulóművész apológiája. De nem a Szabadulóművész apológiájáról fogok beszélni, hanem ennek kapcsán inkább olyan elméleti kérdésekről, amik engem, minket rendkívül foglalkoztatnak, és lehet, hogy az önök vagy a ti számotokra evidencia. De azt tapasztalom, hogy a színházi környezetben egyáltalán nem az. Tehát, hogy muszáj visszamennünk elméletekhez is, ha arról akarunk beszélni, hogy mi érdekel minket. És természetesen az elméleteken keresztül még saját magamról is, magunkról is beszélünk.

Igen. Ez csak egy gyors illusztrációja ennek az átalakulásnak, de erre majd visszatérünk. Szóval én azt tapasztaltam, hogy művészetről és kreativitásról nagyon sokáig nem beszéltünk. És, hogy itt most egy kicsit én nyitnám is, mivel az európai tapasztalataim is ezt mutatják. Annyira evidens volt mindig is az elit művészet képviselőinek, hogy hát ők, mi vagyunk a kultúra és a kreativitás igazi letéteményesei, hogy egyszerűen nem is maradt ebben a mezőben a saját aktivitásainknak az újra definíciója. És ezért mindazok a divatos és paradigmaváltó értelmezések, amiről itt építészek és mások sokkal avatottabban tudnak beszélni. Ezek le is

nyúlták ezt a kifejezést gyakorlatilag a művészeti aktorok elől. Hiszen itt tényleg olyan új energiák jöttek fel az elmúlt évtizedekben, amelyek sokkal magukkal ragadóbbak voltak, mint egy hagyományos értelemben vett elit művészeti alkotás. Például egy színházi előadás. Ennek megfelelően azok, akik ezen az oldalon dolgoztunk és én most hiába, hogy alternatív színház volt a Krétakör, én jó szívvel sorolom magunkat is az elit színház csinálók táborához. Tehát meg kellett barátkozni vagy el kellett legalábbis fogadni, vagy legalábbis nem kellett túlságosan ellenségesen viseltetni ezekkel az új energiákkal szemben. Be kellett látni, hogy máshol van a kreativitásnak a fészke. A mindennapi munkában nem annyira már a művészetekben. Az elit kultúrának ez a pozíció veszítése szerintem egy ilyen össz-európai pánikhoz is vezetett. De erről talán majd a következő szekcióban a külföldi vendégek is be tudnak számolni. Hiszen minden, ami gazdaságilag nem versenyképes és valamilyen módon az innovációs tevékenysége nem fordítható egy piaci haszonra, az egy kicsit ilyen lúzer. Kicsit önmagába való vagy önmagáért való kicsit lart pour lartnak minősült. És érezhető egy társadalmi türelmetlenség és az ilyen fajta tevékenységekkel szemben és jó, hogyha a döntéshozók nem kezdik el ebbe beletörölni a lábukat. Úgyhogy nem véletlenül mostanában idén, tavaly tapasztalható egy ilyen „birodalom visszavág” effekt. Hogy ezek a main stream kultúra csinálók, vagy elit művészeti képviselők ráébredtek arra, hogy vissza kell az egyensúlyt valamilyen módon állítani. Azt a megroggyant preszfízst valamilyen módon újra meg kell kaparintani. És tanulni kell ezekből az iparosítható globális sikertörténetekből, ezekből a kulturális eljárásokból és valamilyen módon rá kell tudnunk nekünk is csatlakozni. Például, ami nagyon sokáig pont az ellenkezője volt evidencia. Tehát, hogy nemzeti keretek között kell definiálnunk a kultúrát, mert a kultúra csak nemzeti keretek között van. Ez ugye hivatalos EU policy is volt. Ez most megváltozóban van és a globális színterekre is már egyre bátrabban kalandoznak, azok akik ennek az elméletét gyártják.

Ennek az alapjai az egyrészt, a valami fajta európai kulturális felsőbbrendűség vagy, hogy a kultúrát, mint a kreativitásnak az előfeltételét állítjuk be. Tehát nem fordítva van. Hanem ahhoz, hogy kreativitás legyen, állítja például ez a tanulmány, ami nagyon érdekes 300 valahány oldalas. Most frissen megjelent, a Kultúra hatása a kreativitásra című összehasonlító elemzés. Ennek az alaptézise az, amit már a címében is hordoz, hogy akkor van kreativitás, ha van kultúra. És az európai szinten a legfőbb feladata ennek a kultúrának a megőrzése és ápolása. És már a nagyon rövid összefoglalójában is szerintem egy igen éles támadást intéz, minden olyan technológiai, hagyományos értelemben vett vagy angol-szász értelemben vett újítás ellen, ami itt ezt szó szerint így fogalmazza: hogy tehát azt nevezik kultúrának, ami túlmutat a szélessávú hálózatokat, a számítógépeket és szórakoztató elektronikai eszközöket tápláló művészeti teljesítményen vagy kulturális tartalom. És még ennél is tovább lépve, idén már az UNESCO is lépett. És egy, szeptemberben megjelent másik tanulmányban már nem kevesebb az aspiráció, minthogy a kultúrát a fenntartható fejlődés negyedik pillérének állítja be. És hogy gyakorlatilag minden eljárás módban és minden fejlesztési projektbe a kultúrát bele kell építeni, szól a javaslat. Tehát, hogy egy kihagyhatatlan faktora legyen a fejlesztésnek.

Itthon pedig ezzel párhuzamosan, beindultak az elmúlt években azok a reflexek, amikben ugye az elit kulturális szektorok az államelismertségük megerősítésében látták a fejlődés garanciáját. Ezt tükrözik ezek a törvényalkotási kísérletek. Részint elbukott törvényalkotási

kísérletek, részint sikeres vagy hát bevégzett törvényalkotás mondjuk így. Film törvény, előadó-művészeti törvény. Most az nem tárgya ennek a beszélgetésnek, hogy ez hogyan is néz ki a valóságban. Mi az, ami egyáltalán kreatívnak nevezhető? Vagy szóval megkérdezik, hogy és te miért tartod magad kreatívnak, mint művészeti munkás? Én erre körülbelül ilyen válaszokat szoktam adni, hogy tényleg nyissuk ki ezt az egész fogalmat és nézzük meg, hogy az az önreprezentáció, amire létrejötték a kulturális intézményeink, azok ma hol történnek meg és milyen eljárásokkal lehet elérni, hogy tényleg az emberek magukra ismerhessenek, amikor művészeti alkotással találkozunk. Ugye nagyon erős a szétválása manapság az én tapasztalatom szerint is a különböző javaslatoknak. Ugye a szórakoztató entertaining kultúra sokszor úgy érezzük, hogy mindent visz. De azért eléggé tartja magát a tradicionális mainstream, tehát önfelismerő játékkal manipuláló kultúra. És az a provokatív vagy paralel, vagy független, vagy alternatív, vagy nevezhetjük sok mindennek, ami arra játszik rá, hogy kizökkentsen minket a megszokott pozícióinkból és megpróbáljon új kérdésekre új válaszokat provokálni. Hát ezt úgy érezzük sokszor, hogy kevésbé van jelen. Nyilván egy tiszta formában egyik sem létezik. A kevertségnek az arányai érdekes. én azt tartom kreatívknak, amiben a harmadik domináns, de hát ez nyilván egy vita tézis.

Mitől kreatív akkor egy ilyen kezdeményezés. Amiket én fontosnak és működőképesnek érzek ma, az egyrészt a személyes megszólalásnak az ereje. Tehát, hogy az alkotók előbújjanak a csigaházukból és személyes hangon, zavarba ejtő módon szólaljanak meg. A másik, hogy nem kell támadni a tömeg kultúrát, hanem meg kell próbálni olyan aktív értékekkel megtölteni, amiktől ez a közeg nem csak követ valamit, hanem mozgatni is tud. És természetesen a harmadik az, ez az oktatási részben is elhangzott, az új generációkban való feltétlen hit, hogy őket olyan szintén bevonó és kihívások elé állító, feladatokkal lássuk el, amiben jobbak tudnak lenni, mint az előttük járó generációk. Természetesen ahhoz, hogy ezek meg tudjanak valósulni, ezek a működések, a hagyományos intézmények korlátozottan képesek erre. Én szerintem rettentő nagy túlsúly nehezedik ma ezekre az intézményekre. És óhatatlan, hogy olyan, ha tetszik manufakturális, itt így nevezték őket. De sokféle képpen megfogalmazható, önjáró, egyéni mániákat, egyéni ötletek kibontakoztatását elősegítő csoportok alakulhassanak, amik nyilván egyébként polemizálnak is a meglévő intézményrendszerrel. Tehát óhatatlanul egy-egy vita generálódik, ami nem baj. És egy olyan működési forma, amit még meg kell tanulnunk, ki kell tudnunk fejleszteni és szerintem mindenképpen támogatni kell.

Én egy ilyennek tartom a Krétakörös kísérletet is. Mi most úgy fogalmazzuk meg magunkat, hogy kreatív közösségi játékokat szeretnénk kitalálni és létrehozni, aminek néhány alapeleme az, hogy helyi alapanyagból dolgozik. Amiben részben benne van ez a size pacific jelleg, de benne van ez a szocio jelleg is. Szintén nyitott, tehát civil alkotói teammel a közegben fellelhető alkotó energiákat becsatornázza, hoz létre alkotásokat. És mindenképpen játékon keresztül, tehát ezért is fontos a színházi indíttatás, mindig ez valami játék, valami performatív gesztusban kell, hogy megvalósuljon. Szórakoztató és valamilyen szempontból hasznos is kell, hogy legyen.

Így van. Ennyi. Köszönöm szépen.

Gauder Péter előadása

Köszönöm szépen. Tisztelt Hölgyeim és Uraim, én Gauder Péter vagyok a Studio Metropolitana vezetője.

Részben ennek az egész párbeszéd a város koncepciónak a kiagyalója és kezdeményezője és spiritusz rektora, amelyet körülbelül egy év óta próbálunk egyre intenzívebben a városlakókkal kapcsolatba hozni. Talán hallottak már a Futurba programunkról, illetve nyilvánvalóan voltak, akikkel találkozhattunk különböző work shopokon. Az az öröm, hogy most ennyien jelentek meg, ez azért fontos számunkra, mert úgy látszik, hogy a kezdeti bizalmatlanságon túllendülve, hogy mi is akar lenni ez a párbeszéd, egyre többen hisznek abban, hogy a párbeszéd során, gondolatok cseréje során, mindenki gazdagodik egy tanulási folyamat során, tudjuk mi képviselni, azokat a gondolatokat, amelyek itt megszületnek azok felé, akik a döntéseket hozzák. Én jó jelnek tekintem ezt a megjelenést, hiszen ez által én úgy gondolom, hogy egyre gazdagabbak leszünk gondolatokban, és egyre inkább közös kultúrát tudunk építeni, mert a mi tapasztalatunk részben az, hogy a sok kreativitás mellett az integráló erő hiányzik, hiányzik az, hogy a szétszakadozott kulturális szövetünk, valamilyen módon egyfajta közös gondolkozássá alakuljon. Éppen ezért úgy gondolom, hogy mivel a következő évben és az azt követő évben egy olyan speciális momentum van, amikor Magyarország lesz az EU soros elnöke. Ez kijelöl nekünk egy olyan határidőt és egy olyan időpontot és egy olyan lehetőséget kínál, amelyet valamilyen módon ki kellene használni. Ehhez mi azt gondoljuk, hogy a következő évben rengeteg dolgot kellene közösen végig gondolnunk, hogy mivel lehetne megjeleníteni a világban, az előttem szóló - nem beszéltünk össze, Batta úr elmondta, hogy hogyan tudnánk tulajdonképpen a várost és Magyarországot pozicionálni, elhelyezni a mentál térképén a világ szereplőinek, döntéshozóinak, befektetőinek és nyilvánvalóan mindazoknak, akik az országot és Budapestet szeretik. Én úgy gondolom, hogy a Studio Metropolitana felismerte és a tavalyi év során megfogalmazta azt, hogy Budapest kivételes helyzetben van, abban az újra szerveződő, ha úgy tetszik újra felosztás alatt lévő Európában, amelyben most a válság után a piacok is újra felosztásra kerülnek. Tehát nem csak a hagyományos szokványos érdekszférák és érdekerületek, kapcsolatok épülnek újra a vasfüggöny megszűnése után és fog egy új Európa kialakulni, amelynek keleti fele nyilvánvalóan el fogja tudni dönteni, hogy milyen módon szervesül ebbe az egész európai hálózatba. Ebben Budapestnek szerepet kell magának szánnia. Nem lehet megvárni, hogy ez vele megtörténjen, hanem tulajdonképpen neki proaktívan ebben meg kell jelennie. És ez az újrapozicionálás a kérdés, hogy hogyan tudja Budapest és a Budapest régió, Budapest várostérség magát újrapozicionálni, az újjá alakuló Európában. És úgy gondoljuk, hogy ebben nagyon lényeges, hogy nem elég csak szebbnek lenni, egy picit jobbnak lenni, nem elég azokat az előnyöket csak kihasználni, amelyek teljesen nyilvánvalóak, ha úgy tetszik banálisak, hanem sokkal mélyebbre kell menni és azokat kell végiggondolni, hogy a jövő trendjeinek megfelelően, tehát a várható elvárásoknak, mely lehetőségeink fognak kínálni olyan alkalmat, amelyet ki lehetne használni. Nyilvánvalóan a Studio Metropolitanát akik ismerik, tudják, hogy nagyrészt urbanisztikai kérdésekkel foglalkozik és ebből nyilván úgy gondolják, hogy főleg a hardverrel. A város hardverje minden problémájával együtt tulajdonképpen viszonylag jól kommunikálható,

látható azt kell, hogy mondjam, hogy csodaszép. Ugyanakkor az a szoftver, amely ezt működteti, amelyre egyébként ez a város létrejött, hiszen mint mindannyian tudjuk általában fordított a helyzet. Tehát először van a szoftver, amely az életmódot jelenti és ezt az életmódot veszi körbe a létesítményeink. Ez a valamikor volt életmódnak a lenyomata. Ez ma is vonzó, ma is humánus, ma is egy európai város, de nem vagyok benne biztos, hogy azok akik ide fognak jönni, ezen a hardveren kívül meg tudják ismerni, akkor hogyha mi ezt nem mutatjuk be, hogy mi ez a szoftver, ami itt él, mi az a zene, ami itt él, mi az a kreativitás, ami itt él, hogyan élünk mi magunk. Lehet, hogy azért szeretünk egy-egy olasz várost, mert ott együtt tudunk borozni a helyiekkel és nyilvánvalóan bele tudunk egy kicsit ágyazódni az ottani életbe. Én úgy gondolom, hogy ezt a szoftverét a városnak is ki kellene tudni fejezni, valamilyen módon be kellene tudni mutatni ahhoz, hogy tudni lehessen, hogy ez milyen városról is van szó. Ennek a programnak a során fogják látni és esetleg a kiadványainkban is, különböző területeken működünk. Így például a Duna fővárosa programunk, egy nagyon lényeges program. Két éve folyik és nem mi magunk adtuk a Duna fővárosa nevet Budapestnek, hanem azok a szereplők, akikkel ebben a dialógusban, a Duna dialógusban részt veszünk. A Duna dialógus során kialakul az, hogy Budapestnek óriási pozíciói lennének, a „South Eastern European” térségben, amely megint csak egy európai kitaláció, de a lényegét tekintve számunkra egy óriási lehetőség ez a Kárpát-medence és a Balkán együtt. Ebben ma nincsen tulajdonképpen centrum helyzetben senki. Ezért a centrum helyzetért nyilvánvalóan síkra lehet szállni. Bécs nem fog ennek örülni, ő szeretné ezt megkapni, mint valamikori „kapu-város”. Nyilvánvalóan ezzel szemben kell megharcolnunk azt, hogy a pozícióink erősödjenek. A lényeg az egészben az, hogy amennyiben a Dunával, az itt lévő szoftverekkel és mindazokkal a lehetőségekkel, amelyeket akár marketing módon be tudunk mutatni, tehát meg tudunk ismertetni, mint versenyelőnyt, mint pozícióelőnyt és ezzel pozícionálni tudjuk a várost, egy olyan várost, amely az európai városhálózatnak szerves részévé tud válni és ugyanakkor centrummá tud válni, ennek a Dél-kelet európai térségben. Ebben az esetben nyilván célszerű volna bemutatni 2011-ben, amikor az elnökséget adjuk. Az elnökség idejére több mint egy évünk van még felkészülni, és akkor is van fél év, amikor be lehetne mutatni. Van egy olyan programunk, amelyet nem biztos, hogy meg tudnak most még ismerni, mert még kidolgozás alatt van, de mégis megemlítem. Majd mi azt mondjuk, hogy a város maga egy kirakat. Egy olyan show kéz, egy olyan bemutató hely, ahol minden esemény az alatt a fél év alatt, tulajdonképpen mutatja azt, hogy mi ez a város. Ugyanúgy azt, hogy mit építünk, mit épít az állam, mit építenek a privátok, ugyanúgy nyilvánvalóan azok a rendezvények, az események, amik ekkor lehetnek, kvázi hogyha nagyon le akarnám fordítani akár egy kulturális főváros típusú programsorozat is lehet. De erre fel kell készülni. Tehát mi azért is jövünk ezzel a gondolattal már most, hogyha ez a BUKK típusú együttműködés, amelyben persze kompetíció is van, tehát versenyeznek egymással a szereplők, de ugyanakkor felismerték, hogy az együttműködésben erő van. Mi úgy gondoljuk, hogy ezt az integráló erőt lehetne felhasználni és ezt bemutatni 2011-ben. Mindez volt az indoka annak, hogy az év elején elindítottuk ezt a Metropoly sorozatot, amely Metropoly sorozat próbálja ezeket a hardver és a szoftver elemeket valamilyen módon végig tárgyalni. Azért, mert mi ehhez partnereket keresünk. Nem a Studio Metropolitana, nem Budapest, nem a kerületeket, nem az állam kell, hogy ezt csinálja, hanem azok a szereplők, aki mindennapjaik során

tulajdonképpen teszik a dolgukat. És ettől lesz a város, az ami. A város nem attól az ami, hogy valakik valamilyen módon azt mondják, hogy mi vagyunk a város, hanem az itt élő szereplők, Önök és mindannyian mások, akik ma is kint dolgoznak. Ezt kellene valamilyen módon tudni integrálni, ezt a hihetetlen erőt és összehozni. Mi egy „plug in” szerepet bevállalunk és azt mondjuk, hogy amennyiben a különböző work-shopokon, konferenciákon, párbeszédetek alkalmából kialakulnak irányultságok, irányok, akkor ezeket nyilvánvalóan közvetítjük azok felé, akik ebben döntéseket tudnak hozni. Nyilvánvalóan megjelenítjük azt, hogy ezek nem a mi ötleteink, hanem ez egy sokkal szélesebb, nagyobb tömegnek a gondolat sorozata és nyilvánvalóan próbáljuk azt is integrálni, hogyha lehet, akkor ebből tényleg egy bemutatkozás, egy kirakat lehessen és válhasson. Röviden. Ez a konferencia, ami most van, ez részben egy már meglévő párbeszéd-sorozatnak a vége. Tehát, amit ebben az évben csináltunk work-shopokat, találkozásokat, próbáltunk hálózatokat létrehozni. Reményeink szerint a kulturális klaszter mellett egy kreatív klaszter is lassan talpra fog állni. Nyilvánvalóan információink vannak róla, hogy már az ingatlanfejlesztők is klaszterbe szerveződtek össze. Próbálunk érdekegyeztető fórumokat létrehozni, hogy ez a „plug in” rendszer ez intézményesüljön, tehát ne csak véletlenszerű legyen. Tehát mi úgy gondoljuk, hogy az eddig tartott konferenciák, vagy eddig tartott párbeszédnek, valamikor egyszer egy cezúrát kell tenni és ez a mai nap, illetve a holnapi nap az részben ez. Mai nap főleg a kreatív gazdasággal foglalkozunk. Szeretnénk egyrészt megismerni, hogy ez mennyire létezik, mennyire erős, mennyire határozott és mennyire lehet erre építeni. És nyilvánvalóan a holnapi nap megnézzük azt, hogy az „old economy”, tehát a régi gazdaság, illetve maga az urbanitás, tehát a város, a hardverje és ennek a szerveződése mennyire kellene, hogy túllépjen Budapest keretein. Mennyire kellene metropolisszá válnia ahhoz, hogy egy 3,5 – 4 milliós metropolisz tér versenyezhesen az európai városokkal. Ezen a két napon tehát egyrészt zárunk. Másrészt elindítunk valamit. Hiszen az, amit eddig tettünk, ez egy picit összefoglalása ennek. Nyilvánvalóan az Önök előadásait is és az eddigi mindenféle összegyűlt gondolatokat majd megpróbáljuk összeszedni és nyilván mindenkinek hozzáférhetővé tenni, de ugyanakkor el is indítjuk azt a gondolkodást, ami a jövőre vonatkozik, aminek az a célja, hogy 2011-ben meg tudjuk mutatni azt, hogy mihez értünk, mit tudunk, és miért vagyunk, és mi az a hely. Tehát köszönöm, azt hogy eljöttek, köszönöm, hogy eddig részt vettek és remélem, hogy a továbbiakban is partnereink lesznek ebben a párbeszédben, mert továbbra is szeretnénk a várossal párbeszédet folytatni. Köszönöm a figyelmüket.

Gauder Péter előadása

Köszönöm szépen. Nem fogok tudni vetíteni, mert nem tudtam készülni, hogy miről fog ez a beszélgetés folyni, ez a két nap. De megpróbáltam jegyzetelni és ezért megpróbálom összefoglalni azt, hogy hogyan és miként lehet ezzel az eddigi gondolkodással tovább haladni. Illetve én mit érzek, hová jutottunk el. Illetve milyen házi feladatai lehetnek azoknak, akiket ez a dolog a továbbiakban érdekel.

Először is, amit el szeretnék mondani, ennek a megközelítésnek mindig fontos szempontja az, hogy a közösség általában hogy látja, hogy a pohár félig tele, vagy a pohár félig üres. Én általában azt képviselem, hogy a pohár félig tele van. És az volt a jó számomra, hogy a két nap során azok, akik ehhez a dologhoz hozzászóltak, különösen a tegnapi napban a kreatív csoport, akinek nyilván valóan életkérdés, hogy ebben a térségben hogyan fog tudni az új-gazdaság, a „new-economy” helyzetbe kerülni. Abszolút módon azt az üzenetet küldte, hogy igen-igen a pohár nem csak félig tele van, hanem annál jobban tele van. Nyilvánvalóan a megfelelő problémákat meg kell majd tudni oldani. A másik nyilvánvalóan az a kérdés, hogy beérett-e ez a helyzet. Ugye itt éppen a moderátorunk mondta, felhívta rá a figyelmet, hogy tulajdonképpen szomorú helyzet az, hogy nyolc-fíz éve beindult kérdésekkel még nem nagyon jutottunk előre. De ahogyan Takács úr is elmondta, a paradigmaváltás az nem olyan dolog, hogy az egyik napról a másikra megtörténik, hanem bizonyos fokig a gazdaság, a társadalom a civilek haladnak ebben a dologban általában előrébb. És amikor aztán a tantsz leesik a politikánál is, akkor tulajdonképpen elérkezik az idő, hogy tovább lehet lépni. És akkor nyilvánvalóan támogatásokat kapnak ezek a kérdések. Engem most többször a két nap során megkérdeztek, hogy ez a munka, amit mi végzünk, ez tulajdonképpen most kinek szól? Ki a kliensünk. Tehát részben Budapest alapítású cég vagyunk. Akkor ez most Budapestnek szól? Közben a metropoliszról beszélünk. A nevünkben is metropolisz van. Az Ikvai úr itt volt ugye és ezt a dolgot támogatja, megnyitotta. Kié ez az egész projekt, ki fogja ezt tovább vinni tudni. Ugye nem tudok más választ adni, mint az ars poétikánkban is jelen van. És ugye nyilván valóan a tovább gondolkodásban ezen persze majd még nekünk is törni kell a fejünket. Mi azt mondjuk, hogy mi a metropolisz térben, az itt élő három és fél uszve öt millió embert. Ugye ez hallható volt, Szegvári Péter úr elmondta, hogy az intenzív agglomerációban három és fél millióan, az extenzívben több mint öt millióan laknak. Tehát ennek a három és fél, öt millió embernek dolgozunk. Hogyha lehet, akkor tulajdonképpen, egy olyan tartalmat alakítsunk ki, amely tartalom arról szól, hogy ez a város ebben az esetben, ebben az alkalommal, mit tudna produkálni, milyen képességei vannak. A képességeit mennyire tudja kiaknázni és kihasználni.

És ugye itt jön az, amit mi úgy gondolunk, hogy ki lehet használni, a krízis. Alapvetően mindenki arról beszél, hogy ez a krízis így nehéz, úgy nehéz. Tehát itt megint a félig üres pohárról beszélünk. Közben többen ma is elmondták, tegnap is többen szóltak erről, magam is ezt hiszem, hogy a krízis az tulajdonképpen nem kudarc. A krízis egy alkalom arra, hogy újra gondoljuk azt, amit idáig tettünk. Tehát ez nem egy válság, amely valami problémát okoz. Hanem egy pillanatra megállhatunk és megélesíthetjük a fejszénket, újra gondolhatjuk, hogy az, amit csinálunk az úgy jó-e. És valóban el kell döntenie, hogy azon haladunk tovább és azt erősítjük meg, és úgy fogjuk csinálni, mint eddig vagy valamit

másképp csinálunk, másmilyen módon tesszük. És ez a krízis, ezért egy lehetőség. Lehetőség arra, hogy úgy kerüljünk start pozícióba, hogy amikor a krízisnek vége van, és én hiszek abban, hogy ennek vége van. Akkor mi már befűzött cipővel állunk ott a startnál, és ne akkor kezdjük majd bogozni és keresni és egyáltalán gondolkodni azon, hogy merre induljunk, és merre fussunk. Melyik lesz, az az irány amerre szaladunk. Tehát én azt gondolom, hogy ezt a hátralévő durván, most azért mondom, hogy hátralévő, mert én a kitűzött célként ugye azt mondtam, már mindjárt az indításkor, hogy 2011-et, mint az Európai Unió elnökségét tartom annak a kirakatnak, amelyet a jövő év során el kellene határozni, hogy hogyan rendezünk be. Mit mutatunk be magunkról. Tehát ebben a hátralévő nem egészen másfél évben, valóban start pozícióba kellene hoznunk magunkat. Ezt a három és fél, öt milliós teret, el kellene juttatni a mentál térképére azoknak a döntéshozóknak, politikai-, gazdasági döntéshozóknak. Hogy mi is ez a tér, milyen céljai vannak, hová tart. Milyen szerepeket vállal. Mi a mission statement-je. Tehát, magyarán valóban azt a stratégiát, amit többen kerestek és többen hiányoltak, hogy nem létezik, nem nagyon lehet mihez igazodni. Én ezt úgy gondolom, hogy egy szélesebb civilitás, tartalom szolgáltatóként elő tudná állítani, és be tudná mutatni és nyilván valóan, ha a politika ehhez kapcsolódik, akkor még könnyebb és még sikeresebb lehet. És ebben valóban az európai térben, az európai mezőben ez a város régió akkor, mint egy versenyképes, jövővel rendelkező városrégió meg tudna jelenni.

Azt mondják valahol, talán valamelyik zen gondolkodó mondta ezt, vagy egy zen bölcsességben olvastam, hogy semminek nincs olyan ereje, mint annak az ötletnek, amelynek elérkezett az ideje. Én úgy gondolom, hogy az a bizonyos nyolc évvel ezelőtti kezdeményezés, amelyet Szegvári úr támogatásával kezdtünk, és egy ilyen jövő-konferencia sorozaton keresztül próbáltuk létrehozni azt, hogy a metropolisz tér, hogy működhessen. Milyen szerepeket kellene, hogy felvállaljon, hogy az akkor még nem haladt előre. Ennek valószínűleg az lehetett az oka, hogy akkor még nem jött el az ideje annak, hogy belássuk, hogy az Európai Unió, és akkor az még viszonylag messze is volt. Az Európai Unió és az Európai Uniónak - bocsánat - az ajánlásai is akkor még elsősorban azok voltak, hogy a lemaradó térségeket kell támogatni. Ez csak menet közben változott meg náluk is és a lisszaboni gondolatok erősítik azt, hogy a versenyképességi pólusokat kellene erősíteni. Nyilván valóan akkor Szabolcs-Szatmár megyébe jóval több támogatás jutott és ezért ők úgy gondolták, hogy nekik kell ehhez a dologhoz felfejlődniük. Nyilvánvalóan ez a gondolkodás is megváltozott. Most mindenkinek magának kell saját hajánál fogva, mint Műnchhausen annak idején kihúznia magát. És ebben a helyzetben baromira fontos lesz, hogy ez a városrégió, ez abban az európai kontextusban, abban az európai versenyben, nem a magyarországi, nem a kelet-európai, hanem az össz-európai, milyen pozíciókat tud magának tulajdonképpen megteremteni, kiharcolni. Milyen helyzetbe tudja magát hozni. Ehhez kell összefogni és ehhez kell együtt gondolkodni. És ehhez kell a gazdaság szereplőinek, ha úgy tetszik, akkor a tartalom szoftver szolgáltatóinak, tehát ami itt az élet, a társadalom, a működés, a kultúra, amelyeknek a kereteit adja a város, az urbanisztika. És annak a hardverjei, amely szintén nagyon fontos - mint megtanulhattuk ahhoz, hogy a „kreatív class” itt jól érezze magát. Tehát egy olyan akol legyen, ahol azok a típusú emberek a kultúra, a kreativitás dolgozói otthonra találnak. Ezt mind a kettőt nyilvánvalóan valamilyen módon összhangba kell hozni, ki kell találni és nyilván meg is kell határozni.

Mi úgy gondoljuk, hogy azt a jövő víziót kellene előállítani, amely nyilvánvalóan azért nehéz, mert miközben egyet megpróbálunk meghatározni, számosat, ezret kidobunk másikat, mert azok nem lesznek benne. És ez nyilvánvalóan nem egy könnyű házi feladat, mert össze kell kapcsolni azokat a vágy vonalakat, amelyeket valamelyik előadó, itt ugye felvetített - lehet, hogy éppen az angol kolléga - hogy a különböző típusú vonalak, különböző típusú rendszerek, amelyeket mi ráadásul szeretünk el is rejteni, ilyen saját black-boxainkban tartani. Ezekből ki kell tekinteni, körül kell nézni, meg kell érteni mások black-boxait, hogy abban mi történik, és ha lehet, akkor nyilvánvalóan ezeket össze kell hangolni. Mert, ha sikerül összehangolni ezen vágy vonalakat és valóban ebből lehet valamilyen olyan jövő víziót előállítani amelyet, nagyobb részt mind a gazdaság, mint ebben a dologban a társadalom, a civilek támogatnak, akkor nyilvánvalóan ez meg is fog tudni valósulni, mert a mindennapok során ezt fogják megvalósítani.

És ugye itt jön az a kérdés, ez is tegnap elhangzott, azt hiszem nem ma volt itt, hogy kormányozni vagy evezni. Ebben a dologban nyilvánvalóan mindenki ma evez. Csak ez egy olyan nyolc evezős, amelyben mindenki más irányba húzza a lapátot és nem vagyok benne biztos, hogy a kormányos tudja, hogy merre tart az egész hajó. Tehát lehet, hogy körbe-körbe pörgünk, vagy fel fogunk borulni. Tehát nyilván ezt is meg kell találni, tehát mese nincs. De ehhez én úgy gondolom, hogy van elég erő, legalábbis az eddigiek alapján én azt meg merem kockáztatni, az előzetes work-shopokon is meg itt a konferencián is, hogy mindenki van egy jobbító szándék és energia. Keresi azokat az utakat, amelyekben az önmaga evezését, amerre ő evezne, hogyan tudná összeilleszteni másokéval. Akár a tegnap föltett, egymás mellett ülő is meg soha egymással nem találkozott városi séta utakat szervező szervezetek a Beyond Budapesttől kezdve, nem fogom tudni végigmondani. És a számítógéppel illet kidolgozók ott találkoztak és mindjárt kezét fogtak és elkezdtek együttműködni, miközben egymásnak konkurensei. Tehát egy ilyen kompetitív helyzetben is kooperatívva tudtak válni. Tehát én úgy gondolom, hogy ezt ki lehet dolgozni. Azt is ki kell tudnunk dolgozni, hogy az a korpusz, amellyel ma tulajdonképpen az elején segítségével rendelkezünk. Tehát az a város szövet, az a város szerkezet, az a hardver, ami itt van, és amely tulajdonképpen mindenkinek tetszik elsősorban azért, mert egy olyan humánus világot őriz meg ebben a kimerevedett állapotában, amely bennünket körülvesz. Hogyan tud megújulni, mert nem maradhat így, nyilvánvalóan alkalmazkodnia kell a jövő kihívásaihoz, a korszellem igényeihez. Hogyan tud úgy megújulni, hogy közben meg is őrződik, tehát egy ilyen óvatos megújítással, hogyan tud alkalmazkodni a kihívásokhoz. És hogyan tud alkalmazkodni tulajdonképpen a fiziológiájához a térnek, amelyet én mindig sokkal fontosabbnak tartok, mert hiszen a hardver, vagy ha úgy tetszik, az anatómia az részben össze is függ. Tehát a body-builderekhez hasonlítva, tehát nyilvánvalóan abban az esetben, hogyha valaki valamire rágyúr, akkor ahhoz nyilvánvalóan meg kell hogy erősödjön. Tehát az épp testben épp lélek, itt is lényeges.

Ma nekünk úgy tűnik, hogy a start pozíciót mégis elsősorban Budapesten, a már meglévő anatómiája adja, és nyilván azok az ambíciók, amelyek az itt meglévő, és ez a két nap alatt elhangzott szándékok, amely a városi szoftverrel, működéssel, gazdasággal kapcsolatosak. Én úgy gondolom, hogy nekünk ezek után teljesen nyilvánvaló feladatunk, hogy kiterjesszük, folytassuk ezt a dialógust. Azokkal, akik másokkal dialógust folytatnak, kapcsolatba lépünk.

Ugye ma is elhangzott itt, hogy decemberben már lesz például a klaszternek egy beszélgetése, nyilvánvalóan mások is fognak ilyen beszélgetéseket folytatni. A Figyelő készítette, ugye hivatkozott éppen a moderátorunk arra, hogy a TALENTISZ segítségével volt Herceghalmon. Tehát hogyan lehet ezeket is önmagában, ezeket a párbeszédet összekapcsolni. Ki kell ezért terjesztenünk ezeket a beszélgetéseket és sokkal intenzívebbé kell tenni, hiszen ez az egy év nagyon kevés. Hiszen a TALENTIS-nek három évébe került, az hogy megtudja a 14 településsel határozni, azt az identitást és azt a jövőképet, amelyet aztán megvalósít, azt a mester tervet elkészítse, hogy nyilvánvalóan Budapesten ezt nem lehet egy év alatt elkészíteni, de előre lehet benne intenzíven haladni.

Tehát. A sztorit szeretnénk kidolgozni, ami elhangzott. Ezt a sztorit úgy gondolom, hogy egy intenzív, egy kiterjesztett párbeszéd során együttműködésben el lehet végezni. Mi ezét az open source technikához, vagy ha úgy tetszik, akkor a Linux fejlesztéshez vagy a wikipédiához hasonlatosan, mindannyiótokat arra kérünk, hogy amennyiben ez nektek tetszik, akkor szálljatok ebbe be. Sőt szóljatok a barátaitoknak, a barátaitok barátnőinek, tehát mindenkinek, akit úgy gondoltok, hogy ebben részt vehet. Hogy törhessük a fejünket azon, hogy milyen legyen az a Budapest sztori, amelyet aztán egy év múlva, másfél év múlva adott esetben meg tudunk a világnak és persze saját magunknak is mutatni, hogy utána azt meg lehessen valósítani. Én úgy gondolom ez az, ami a számunkra tanulság volt az eddig lefolytatott fél éves munkából. Vissza fogunk térni ahhoz, amit körülbelül egy évvel ezelőtt leállítottunk - legyenek udvarias - a Furtubia párbeszédhez is. Tehát tulajdonképpen kisebb csoportos és a civilekhez közelebbi beszélgetéseket is fogunk folytatni, de nem elfelejtve azt, hogy a társadalom is sokkal több rétegből áll össze, mint csak az előbb elmondott három, vagy négy szereplő.

Mi tegnap megfogadtuk azt a gondolatot, amely tegnap valakinek a szájából elhangzott, hogy a fenntarthatóság nem abból a három elemből áll, ami itt elhangzott, hanem a negyedik elemként hozzá fogjuk kapcsolni a kultúrát. Mert azt hisszük, én személy szerint azt hiszem, hogy Budapest kreativitása alapvetően, Budapest kultúrájából nőhet ki, abból az olvasztó tégely szerepből, amelyet a geopolitikai helyzete réges-régen a számára kijelölt. Ha ezt a dolgot hozzá tudjuk a fenntarthatósághoz tenni, tehát nem csak a környezettel, nem csak a gazdasággal és nem csak a társadalommal, hanem ezen belül a társadalmon és gazdaságon belül a kultúrát még hozzá illesztjük még sikeresebb projektet fogunk tudni kitalálni.

Én ennyit szerettem volna mondani. Tehát ha fenyegetésnek hangzik, akkor a párbeszéd folytatódik. Ha örömmel veszitek, akkor mi örömmel vesszük, hogyha ebbe bekapcsolódtok. És én remélem, hogy mához mondjuk fél évre újra fogunk tudni találkozni, hogy valóban van-e esély arra, hogy 2011-ben legyen mit bemutatnunk, vagy fel kell adnunk, mert nem jutottunk igazán előre és akkor tulajdonképpen ezt az elképzelésünket, vágyunkat, álmunkat ezt tulajdonképpen akkor feladhatjuk. Nyilván akkor is fogunk dolgozni tovább, de nem biztos ennyire fókuszálunk arra, hogy a kirakatba tegyük azt, amink van, mert lehet, hogy még nem lesz érett, hogy kirakatba kerüljön. Én remélem, hogy lesz olyan és akkor nyilvánvalóan a 2011-es, ha úgy tetszik, kulturális főváros Budapest be tud mutatkozni. Nem bántva meg a pécsi kollégákat, akik esetleg ebben a dologban már túl lesznek az eufórián, mert tudni fogják, hogy sikerült vagy nem sikerült.

Köszönöm szépen a jelenléteteket és várlak benneteket majd a honlapjainkon, ahol ez a párbeszéd majd folytatódni fog.

Kovács Dániel előadása

Jó napot kívánok. Igen, nekem is Prezis prezentációm lesz. Amire nagyon büszke vagyok, bár nem én raktam össze. Tehát Kovács Dániel vagyok, többek között a Kortárs Építészeti Központ kurátora és arról a projektről fogok beszélni néhány percet, aminek a kurátora voltam az elmúlt fél évben. Ez az artur.org.hu kortárs építészeti túra oldal Budapesten. A Kortárs Építészeti Központhoz, amit talán a jelenlévők többsége ismer, az elmúlt években, tehát a nagyjából öt-hat éves fennállása alatt, számos kérés érkezett arra vonatkozóan, hogy ha már egyszer így hívják, hogy Kortárs Építészeti Központ, akkor ugyan próbálja meg valamilyen módon prezentálni Budapest kortárs építészetét. És a sok-sok kérés hatására végül is, idén tavasszal született meg az elhatározás, hogy ezt egy internetes adatbázis formájában fogjuk tenni. Ami betekintést nyújt a harmadik Magyar Köztársaság, tehát az elmúlt húsz év építészetébe.

Az alapfeltevésünk az három, három tény volt. Nevezetesen, hogy létrehozunk egy élő, stabil és megbízható, szakmai színvonalú adatbázist. A második, hogy mindezt egy egyedi és könnyen azonosítható grafikai arculattal és lehetőleg színvonalas és különleges, tehát élményt adó használati módon fogjuk tenni. A harmadik pedig, hogy jó lehet ez szakmai színvonalú, de alapvetően turisztikai célú weboldal és fejlesztés lesz és természetesen nonprofit, mivel a KÉK maga is nonprofit szervezet. Így ezeken az irányokon indultunk el, mint említettem idén tavasszal, és az elmúlt fél év alatt sikerült létrehozni ezt a weboldalt, ami október 15-én indult el. Tehát két héttel ezelőtt. Természetesen voltak kiindulási alapjaink, hiszen vannak hasonló weboldalak a világhálón, magyar nincs egyébként, de van például a mimoa.eu nevű oldal, ami most már globális és a kortárs építészettel foglalkozik. Vagy van az osztrák Nextroom, amire magyar épületek is kerülnek fel, itt a Práter utca egyik szociális bérháza van kivágva. És természetesen van az az alap, amit valamilyen szinten mi is alapként vettünk az oldal felfejlesztéséhez a Google Earth, illetve a Google Maps programok, de mint említettem mi egy sajátos, önálló grafikai arculattal rendelkező oldalt szeretnénk volna létrehozni és ezért ezeket csak segéd programként használtuk a megvalósításnál.

Az elmúlt húsz év építésze. Első lépésben Budapesti épületekkel foglalkoztunk. Itt néhány kép mutatja, hogy ez azért egy meglehetősen színes és széles spektrum. És mint említettem az első lépésben hét túra útvonal került fel az oldalra. Szerettük volna ezeket jól, és könnyen értelmezhető módon átadni az embereknek, ezért a hét túra útvonalat, amiket egyébként a földrajzi korlátok határoztak meg, különféle célcsoportoknak szántuk. Tehát a hosszabb útvonalakat biciklistáknak, ezeknél mind van bicikli út, amivel bejárható. A legrövidebb útvonal az kisgyerekeseknek való és az állatkertben végződik. A hét túra útvonal és ez összesen 64 darab épület, ami első lépésben felkerült. Jól látható, hogy elsősorban Budapest történelmi központját ölelik fel ezek az útvonalak. Tehát Budán a Margit híd, a Krisztina körút vonalán belül, illetve délen lenyúlik a Kopaszi-gátig. Pesten pedig szintén a történelmi belváros. Talán kivétel az én személyes kedvencem a rehabilitációs séta, ami a Ferenc és a József városban kalauzolja az érdeklődőket. Tehát két olyan negyedben, ahol az elmúlt húsz évben jelentős város rehabilitációs programok zajlottak le.

Az 1989-től máig terjedő építészeti skála meglehetősen színes Budapesten. Szerintem a legidősebb épület, ami felkerült, az Új Színház, ami talán ez kevésbé köztudott, de szinte teljes

a rekonstrukció, nem is műemlék és ezért válogattuk be. A legújabbak pedig még épülnek. A Krisztina Palace és a Divat csarnok. A Divat csarnok már kész van, csak még nem nyitott meg. Az oldal kabala figurája Artúr kutyus. Tehát, hogyha a túrákat bejárjuk akár virtuálisan, akár a városban, akkor valójában Artúrral sétálunk. Sirály Dóri grafikus tervezte, aki egyébként az egész oldal arculatáért felelt. És talán felismerhető a kép alapján, hogy az Építész Stúdió által tervezett Fény utcai piac volt az alapképe Artúrnak.

Itt van ennek a hét túra útvonalnak az egyedi arculata, amelyek az oldalon szerepelnek. Tehát mindegyik túrán, ezeken a házakon végig kattintgatva tudunk végig sétálni virtuálisan. És itt van maga a főoldal. Az oldal Prezi alapú. Tehát két féle módon használható. Van egy hagyományos használati lehetőségeket adó menü, a bal felső sarokban. Bármelyik menüre, bármelyik túra útvonalra kattintunk, akkor oda jutunk ahhoz a túrához. Illetve természetesen Prezi alapon, tehát az oldalba való ki-be zoom-olással is elérhetjük a tartalmakat.

Ez a főmenü. Hogyha egy túrára kattintunk, akkor elindul maga a túra. És minden egyes épülethez, itt a SOTE oktatási központját láthatjuk a rehabilitációs sétáról. Ez ennek a kiinduló pontja egyébként. Van egy hosszabb leírás, természetesen angol és magyar nyelven, hiszen turisztikai célú az oldal. Van egy adatlap, ami az alapvető információkat tartalmazza, valamint a GPS koordinátákat. Van három darab fotó, és van egy Google térkép, ami a pontos megközelíthetőséget hivatott segíteni. Természetesen az Artúr nem csak virtuálisan alkalmas sétákra, hanem a való életben is. Sőt az alapvető célunk az volt, hogy egy alkalmas program lehetőséget nyújtsunk az embereknek. És ezért minden túrának van nyomtatható verziója. Illetve talán még az internetesnél is könnyebben használható, a mobil telefonos verziója az oldalnak.

Első lépés: 7 túra, 64 épület, Budapest belvárosa. A terjeszkedést, amit tervezünk, azt két koordináta fogja meghatározni. Az egyik a földrajzi, a másik pedig az időbeni. Az időbeni az azt jelentené, hogy Budapesten 1989 előttre is kiterjesztenénk az oldal tartalmát. Foglalkoznánk a késő modern építészettel, a poszt modernnel, akár a bauhaussal is. A másik a földrajzi, hiszen most még Budapest külső kerületei is kimaradtak az első lépésből és érdemesnek tartjuk a nagyobb vidéki városokat is feltérképezni. Első lépésben Pécs, a jövő évi európai kulturális évad alkalmából. Erről már folynak a tárgyalások, és remélhetőleg ez meg is fog valósulni. A pécsi Artúr.

Az utolsó diámon azok láthatóak, akik részt vettek ebben a projektben. Még két dologról szeretnék beszélni. Az egyik, elvégre egy kreatív konferencián vagyunk, az Artúr arculatának a felépítése. Illetve az Artúr propagálása. Mint említettem két hete indult el az oldal. Egyrészt október 15-én tartottunk egy nagy sajtótájékoztatót, aminek köszönhetően megjelentünk a legnagyobb országos médiumokban, napilapokban, internetes fórumokon és elég sok rádióban is. A második az az offline megjelenés. Mivel tényleges vitákról van szó, ezért szerettük volna Artúrt valamilyen módon a városi térben is megjeleníteni. Erre két eszközt találtunk ki végül hosszas tépelődés után. Az egyik az úgy nevezett QR kód. Ez egy japánból indult fejlesztés és lényegében egy vonal kód, amit matricára nyomtatva bárhol el lehet helyezni és nem szükséges hozzá más, csak egy kamerás mobiltelefon és egy szoftver. Hogyha ezt a szoftvert letöltjük a mobil telefonra és azzal lefényképezzük ezt a kódot, ami ismétlem olyan, mint egy vonalkód, akkor az átalakítja ezt a kódot és megmutatja azt a

tartalmat, amit belekódoltak. Magyarán mi ilyen QR kódos matricákat fogunk kihelyezni, minden az Artúron szereplő épület kapujába. És hogyha egy arra megfelelő telefonnal ezt az ember lefényképezi, akkor megkapja az összes adatot, ami az adott házról a weboldalon szerepel. A leírást, az adatlapot, sőt még a fotókat is.

A másik, ilyen a városi térben való megjelenési forma. Az egy immár klasszikusnak ítélt eszköz, a stencil, amit ha jól emlékszem, akkor a Két Akol és a Bárka is alkalmazott. És mi ezeken az ösvényeken elindulva szeretnénk magát Artúrt is megjeleníteni a városi térben. Mind a kettő munka, a QR kódos és a stenciles is, egyelőre folyamatban van. Az Andrássy úton és környékén lehet találkozni megvalósult példákkal.

Az utolsó téma, amire szeretnék kitérni egy mondatban. Mivel a KÉK nonprofit, civil szervezet, ezért nem is azt mondanám, hogy szűkös büdzsével gazdálkodik, hanem konkrétan nincs büdzséje. És ez az oldal nem valósulhatott volna meg, hogyha pályázaton a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumtól a KÉK nem nyer el erre egy bizonyos összeget. Ugyanakkor, nagyon-nagyon sok esetben, hihetetlen segítőkész emberekkel találkozunk. Az egyik példa az éppen Prezi. A másik pedig ez a Don't Panic, amit talán többen ismernek. Ez egy ilyen program boríték és éppen a legújabb a múlt héten megjelent számba került bele az Artúr plakátja is. Tehát, hogyha bárhol látnak ilyet a városban, akkor benne vagyunk mi is. Ezzel a mesebeli Budapesttel, amit a grafikusunk Sirály Dóri rajzolt meg erre a célra. És mind a Prezi, mind a Don't Panic önköltségi áron, vagy még olcsóbban segített nekünk ezt megvalósítani. Ezt azért tartom fontosnak kiemelni, mert tényleg azt tapasztaltam az elmúlt fél év alatt, hogy iszonyatosan sok jó indulattal és kreativitással találkozik az ember, akár rossz gazdasági körülmények között is, sőt azokban talán még inkább. Tehát, hogyha bárki ilyen típusú kezdeményezésbe kezd, akkor csak azt tudom neki ajánlani, hogy kooperáljon. Az viszi előbbre a dolgokat.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Orlai Balázs előadása

27

Én Kukorelli Péter nevű társammal közösen üzemeltetjük a Kolbászból Kerítés nevű Stúdiót. Mi tervezők vagyunk, dizájnerek vagyunk. Tervezünk és tanácsot adunk, tehát tervezünk és beszélgetünk, ez a szakmánk. És amikor erre az előadásra készültünk, akkor Péter kollégám éppen dolgozik otthon ezerrel az irodánkban, úgyhogy innen üdvözl mindenkit sok szeretettel. Hogy azon gondolkodtunk, hogy miről beszéljünk és abban maradtunk, hogy a munkánkat próbáljuk bemutatni, illetve hogy hogyan gondolkodunk. És azokat a munkákat, vagy azt a teljesítményt, amit idáig létrehoztunk, abból próbáltunk egy nagyon egyszerű szűrleményt létrehozni. És ezt fogom most elmesélni.

Két példát szeretnék bemutatni. Az első példa. Ja, igen az előadás címe, bocsánat. Mit veszíthet a közösség, ha nem használ dizájnt. Ezt szeretném elmagyarázni. Az első példa, vagy az első dolog, amiről szeretnék beszélni, ugye mi 2005-ben a Pala című Építész Irodával közösen megnyertük a négyes metrónak a belső tereire kiírt pályázatot. És akkor mi, Erő Zoltántól kaptuk egy - ugye ő volt a vezető tervezője ennek az ügynek - kaptunk egy anyagot. Hogy nézzétek meg, itt van egy tanulmány, ami arról szól, hogy a koppenhágai metró - ugye ez volt a mi fő példaképünk, a koppenhágai metró. A maga szikárságával és következetességével. Hogy nézzétek, itt van egy tanulmány, ami arról szól, (ez a koppenhágai metróból egy kép), ami arról szól, hogy az olaszok, egy olasz ember, tud-e a dán embernek tervezni. Mert ugye a koppenhágai metrónak a metró kocsját az Ansaldo nevezetű olasz cég nyerte meg. És akkor mi néztünk, hogy ez valami olyan részletesség és olyan kifinomultság, amit nem is értettünk akkor, hogy miről beszél. Tehát arról szólt, hogy megbíztak egy dizájn teoretikust, hogy erről írjon egy tanulmányt, mert ugye két különböző nép, az egyik egy északi nép, a másik egy déli nép. És hogy ebből a dologból mi fog összejönni. Akkor ezt mi nem nagyon értettük. Így néz ki a kocsi, ami akkor létrejött. És tulajdonképpen Péter kollégám két hete volt kint most Koppenhágában, egyéb ügyből kifolyólag, és nem egy különösebben érdekes dolog, de tökéletesen működik, egy nagyon kellemes holmi.

Így néz ki kívülről, és így néz ki belülről ez a kocsi. Tovább mentünk ezen a munkán, és hát az volt az első, többek között az volt a kérése az Építész Irodának, hogy kezdjünk el a metró kocssal is foglalkozni. Így foglalkoztunk az információs rendszerével a metrónak, az egyes berendezési tárgyaival és magával a járművel is. Mert nagyon értelmes módon, arra a következetességre jutottunk, hogy a metró kocsi is része az állomásnak. Tehát amikor beérkezik egy ilyen jármű, akkor az valamilyen módon a része lesz ennek a dolognak. El kezdtünk karakter terveket készíteni erre a dologra, szín terveket, különböző dolgok történetek. Egészen odáig eljutottunk, hogy a megbízónak volt egy kérése, hogy valamilyen módon legyen ez a dolog budapesti. Ez folyamatosan felmerült. Ez egy ilyen nagyon jól hangzó dolog, elég nehéz ezen fogást találni. És végül is arra jutottunk, hogy ez a középre tolt ugye, ez a kis kocsi, amit ott lehet látni, ez a HÉV-nek az eredeti szerelvénye. Ezek helyett van most ez a sárga kubus. Kis földalatti. HÉV-et mondtam? Elnézést, ezt csak lányos zavaromban tettem. Tehát ez a kis földalatti, MillFAV, M1. Ez volt az egy olyan karakter ugye, amit el tudtunk kapni, ez a középre húzott lámpa. Telt múlt az idő, és egyszer csak egy nagyon kedves invitációt kaptunk a DBR projekt igazgatóságától, hogy vegyünk részt a metró kocsi

tendereknek az értékelésében. Nagyon megörültünk ennek. Elmentünk, az adott időben megjelentünk, és mielőtt az egész folyamat elkezdődött, megkérdeztem, hogy mégis milyen arányban fogja a dizájn vagy az esztétikai szempontok képviselnie magukat. Ezt az arányt kaptuk, tehát 98%-a műszaki, és 2% dizájn. Az adható 100 pontból, mi 2 pontot adhattunk. Ez volt az első gyomros, amit kaptunk. Akkor még tapasztalatlanok voltunk, ifjúk voltunk és bohók. De ezzel együtt bele vetettük magunkat az ügybe és dolgoztunk, ahogy tudtunk.

Az az érdekes ebben. (pont) Új gondolat. Az az érdekes ebben, hogyha megfordítanánk a dolgot és megkérdeznénk az utasokat, vagy megkérdeznénk azokat, akik a metrón ülnek, hogy értékeljék a metró kocsit, akkor valószínűleg egy fordított arányt kapnánk. Ami azt jelenti, hogy ők 98%-ban értékelnék a belső világítást, a színezést, a hangját, a milyenségét ennek a járműnek. És 2%-ban az elektromos vezérlését, a szellőztetését, a fék rendszerét, a nem tudom micsodát. Úgyhogy ez egy nagyon érdekes dolog volt, de úgy éreztük, hogy mennünk kell tovább, és mentünk is ebben a dologban tovább. Végül is megszületett maga a metró kocsi, amit a francia Alstom cég gyártott, Lengyelországban készült el. Azt tudjuk mondani, hogy nem akarjuk kenyeret adó gazdánk kezét megharapni, de lehetett volna ez jobb is. És azt gondolom, hogy ez nem rajtunk múlt. Ennek a logikáját majd az előadás másik felében megpróbálom majd nagyon röviden és egyszerűen vázolni. Azt éreztük, hogy nagyon sokat veszített a város azzal, 64 milliárdot költött el a magyar állam ezeknek a kocsiknak a beszerzésére. Ez nagyon sok pénz. Úgy érezzük, hogy lehetett volna alkudni vagy alkudozni a céggel.

Kettes számú példa, amit szeretnék bemutatni. Ugye ez az úriember, ő Londonnak a mostani polgármestere. A nevét nem bírom megjegyezni, Boris Johnsonnak hívják őt, és 2008-ban választották meg őt London polgármesterének. Az első cselekedetei között az volt, hogy egy pályázatot írt ki a híres londoni emeletes buszoknak az újratervezésére, illetve újra visszahozására London életében. Erről a buszról azt kell tudni, hogy az 1954 és 1956 között fejlesztette ki az akkori London Transport, tehát az LKV, londoni közlekedési vállalat, fejlesztette ki közösen egy autó-gyártó céggel és egy ikonikus elemévé vált a városnak. Tehát ez egy londoni ikon tulajdonképpen. Egészen 2005-ig járt ez a busz, amikor tulajdonképpen a három fő vonalról leszedték ezt a buszt, azt mondták, hogy ez vége, befejezte a földi pályafutását, annyira elavulttá vált. Viszont három útvonalon megmaradt, a turisták és a fanatikusok kedvéért. Mögötte látható ez az új busz, ami készült, illetve még egy ennél újabb prototípus készült. De London nem volt ezzel megelégedve, ezzel a dologgal. Elvesztette az egyik legfőbb báját ez a busz, ez a nyitott hátsó rész. Ugye, aki Londonban járt, az már gondolom felugrott erre a buszra. Ez egy szuper dolog és ezt elvesztette. Aztán ők úgy döntöttek, hogy szeretnék visszakapni, ezt az ikonikus buszt. 2008-ban egy teljesen nyílt pályázatot, egy ötlet pályázatot írtak ki, az új londoni buszra. Amit meglepő módon, tehát a gyerekektől egészen, egy teljesen nyílt pályázat, tehát bárki indulhatott ezen a pályázaton. És hát végül is profik nyerték meg, az Aston Martin és a Foster és Partners iroda közös munkája nyerte meg ezt az új buszt. Meglepő ugye, hogy egy autós cég meg egy építész cég álltak össze és ők készítették a legjobbat. De voltak gyerek rajzok is, a London Transport oldalán megtalálható egy nagyon jó kis válogatás. Tetszik, nem tetszik az a lényeg, hogy használták ezt a bizonyos kreatív erőt és ez a busz 2011-ben fog feltűnni London utcáin. Nem tudom mennyire lehet látni, de ez a nyitott cucc, ez megmaradt.

Megpróbáltam ezt a két példát, hogy ne siránkozzunk, hanem megpróbáljunk a dologból tanulni, nagyon röviden egy folyamatábrában megpróbálom elmesélni a mi történetünket. Kör alakú emberek, ugye ők a közösség, illetve a közösség képviselői, a város, vagy a BKV, vagy egy cég, vagy bárki és álmodnak. Tehát van egy álmuk, amit szeretnének megcsinálni. Mi, a kettő azok ott a dizájnerek, vagy a kreatív szakemberek és a kis kéményes az a gyár, aki majd gyártani fogja ezt a holmit. Nem konzultálnak senkivel és az álmaikat elég gyorsan elfelejtik, viszont a Briefjüket vagy a tervüket nagyon hamar, vagy nevezzük tendertervet, baromi gyorsan kiírják. Erre beérkezik valaki, beérkeznek a tender anyagok, ők ezt kiválasztják és utána egyből a gyárhoz mennek megrendeléssel. A gyár megmondja, hogy nekem mim van, és ezt közli elég kemény módon, ugye piaci szereplők, keményen közli a közösség képviselőjével. A közösség képviselője kétségbe esik, azonnal felteszi a kezét és azt mondja: oké, gyártsd le nekem ezt a buszt, vagy bármilyen az álomban szereplő holmit. Ez az egyes út. Ez volt a mi utunk.

A kettős út, a londoni út, vagy hogyha azt mondjuk, hogy ez egy kellemesebb út, akkor úgy néz ki, hogy van a közösség, aminek van egy álma, vagy van egy terve. Megbízta vele a kreatív szakembereket, akik szintén létrehoznak egy tervet, vagy létrehoznak egy saját álmot. Ezt elkészítik olyan formában, hogy ez kommunikálható legyen, érthető legyen a közösség tagjainak illetve a produktumot elkészítő bandának. Elkészítik a Briefjüket, visszaadják és ezzel a Briefffel indul el a közösség képviselője a gyárhoz és elkészül egy az álomban szereplő, vagy a közösség álmának jobban megfelelő produktum.

Ez a két folyamat. Mi ezt a két folyamatot tapasztaljuk nap, mint nap. Itt belehelyettesíthetők a szereplők, hogy ez a közösség micsoda, a tervező micsoda. De, hogy én mindenképpen a felsőre szavaznék, és azt mondjuk, hogy igen. Itt volt Szentpéteri Márton úr, aki a MOME-nak a tanszékvezetője, én tanára vagyok jelen pillanatban ennek az egyetemnek, és évente száz hallgatót képez ki az egyetem. Tehát évente száz ilyen kreatív ember kerül ki erről az egyetemből, akit a közösségnek használni kellene.

A cégünkről, illetve erről a Kolbászból Kerítés Stúdióról annyit mondanék, hogy mi megpróbálunk mindig proaktívak lenni. Tehát megpróbálunk mindig az események elé menni. Egyrészt kíváncsiságból, másrészt meg az egy nagyon izgalmas és minket nagyon inspiráló szituáció, amikor az ismeretlenbe beleugorhatunk. Az idei évnek az elején megkeresett minket egy Kele Sári nevű végzős hallgató, hogy ő szeretne egy ilyen közbiciklit tervezni. És mi marhára megörültünk ennek a dolognak, mert éreztük a levegőben a szelét, vagy éreztük a levegőben annak az illatát, hogy ez a dolog ez kezd élni. És létrehoztuk közösen a Sárival - ugye ő ment elől mi pedig támogattuk hátul - ezt a közbringa projektünket. Aminek a Bicó nevet adtuk, és ez a kis láncszem lett a logója. Megpróbáltunk struktúrában gondolkodni, behelyeztük ugye a közösségi közlekedési eszközök közé. Behelyeztük a rendszerbe tehát, hogy Budapesten ez a dolog hogyan tudna működni. Létrehoztunk hozzá egy nagyon vázlatos működési modellt és végül maga a kerékpár is elkészült. És így néz ki ez a bicikli. És most éppen várunk. És nagyon szeretnénk, hogyha az a kis figura, akik mi vagyunk ott a szélén az álommal, az a közösségnek ezt a succot oda tudná adni, hogy a közösség az álmaikat meg tudná valósítani, és nem a szürke buszt kapná, hanem a piros buszt kapná. Tulajdonképpen mi ez dolgozunk, vagy ez az ami minket lázba hoz.

Köszönöm szépen.

Kreatív gazdaság
Kreatív közigazgatás

Ságvári Bence előadása

Ságvári Bencének hívnak, és mint elhangzott én a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Kutató Intézetében dolgozom kutatóként, illetve egy ITHAKA nevű kis tanácsadó cégnek, kutató cégnek vagyok az ügyvezetője.

31

Elhangzott az is, hogy én a szociológia megközelítéséből szeretnék foglalkozni itt a kreatív gazdaságnak, illetve a kreativitás általános kérdéseivel. És ugye az is elhangzott, hogy létezik egy nagyon egyszerű szétválasztása a hardvernek és a szoftvernek. Én a rendelkezésemre álló körülből tíz percben csak a szoftverről szeretnék beszélni.

Miért fontos ez? Örömmel látom, hogy van egy szlogenje ennek a konferenciának. Ez ugye Rubik Ernőtől származik, és úgy szól, hogy: *egy komplex programban mindenkinek van egy egyszerű vonzó, és rossz megoldása.* Én azt nem remélem, hogy egyszerű vonzó és rossz megoldást fogok mondani, de az bizonyos, hogy amikor erről az egész problematikáról beszélünk és amihez én megpróbálok majd néhány támpontot adni, az természetesen csak egy szelete ennek a nagy képnek. Ez pedig nem más, mint a kultúra. És akkor itt a kultúrát ne úgy értse senki, mint a művészet, a magas művészet és az általában, ahogyan erről köznap értelemben gondolkozunk, hanem a kultúrák a normák az értékek és az attitűdöknek egy nagyon megfoghatatlan, nagyon nehezen mérhető, de a mindennapi létezésünket igencsak meghatározó és befolyásoló területe. Így tekintünk erre. Ez különösen azért fontos, mert az elmúlt mondjuk egy két évtizedben, és persze ha az elmúlt évszázadokat nézzük akkor is ez hullámokban mindig előjött: hol erősebb volt, hol gyengébb. Most megint egy olyan korszakot élünk – talán azt mondhatjuk, ahol a kultúra szerepének a vizsgálata és a kultúra szerepéről való gondolkodás, illetve az ennek gátló, illetve serkentő tényezőiről való gondolkodása az egyre inkább meghatározóvá válik. Úgyhogy alapvető kérdés és lényegében az egész rövid előadásomat ez szeretné keretbe foglalni, hogy léteznek különböző modelljei ennek a kultúrának, ami alapvetően meghatározza, azt hogy egy gazdaság az hogyan működik. Más szavakkal mondjuk mondhatjuk azt is, hogy a kapitalizmusnak, amiben itt most élünk, annak milyen modellje alakul ki. Természetesen nincs most idő és nincs értelme annak, hogy ebbe részletesen belemenjünk. Az biztos, hogy itt, mondjuk Európának ezen a részén egy sajátos modell alakult ki. Ezt több, sok és többféle kutatás bebizonyította. Tehát lényegében egy formálódó, képlékeny, hibrid, tehát mint az angolszász individualista kultúra és a kontinentális, szociális piacgazdaság közötti „hát” egy ilyen nehezen meghatározható és megfogható rendszer alakult ki.

Szóba került itt ugye a gazdasági válság és annak a hatása. És itt arról is van szó, hogy lényegében, ahogyan az elhangzott az előbb, folyik a lapoknak az újra osztása. Tehát lényegében ebből a szempontból nem vagyunk rossz helyzetben. Tehát amikor mindjárt szólni fogok részletesebben arról, hogy milyen is ez a magyar kapitalizmus, illetve milyen társadalmi értékekből táplálkozik, tehát ennek pont most lehet, hogy éppen számos előnye lesz az elkövetkezendő néhány évben, évtizedben, amire tudunk építeni. Ez azért fontos, mert ha itt ugye a kreatív munkaerőről és akkor félve itt betettem zárójelbe ezt a kreatív osztály kifejezést, ami most csak arra legyen elég hogy valahogy meg tudjuk határozni azt a, vagy a munkaerőn belül azt a réteget, akik ebben a kreatív gazdaságban kreatív iparágakban foglalkoznak. Hát ez egy pongyolán mondva egy finnyás növény. Tehát egy olyan erőforrásról van szó, ami nagyon érzékeny az őt körülvevő környezetre. Tehát, amikor az ember megvesz egy nagyon finnyás virágot, akkor elmondják neki, hogy: ide tegye, oda tegye, ne érje sok napfény, ne érje sok víz, legyen mellette másik virág, amivel tud beszélgetni. Tehát nagyon hímes tojásként kell vele bánni, mert hihetetlen mobil és hihetetlen gyorsan dönthet úgy, hogy elmegy az adott területről, illetve hihetetlenül gyorsan dönthet úgy, hogy megjelenik egy adott városban, város régióban, ahogy ennek látjuk egyébként jeleit is nyilván világszerte.

Az előadásnak a fő kérdése az lesz, hogy mi jellemző erre a mai magyar társadalomra, illetve melyek azok az értékek, amelyeknek közvetlen kihatása van arra, hogy a gazdaságunk és ezen belül akkor a kreatív gazdaság, az hogyan, milyen módon képes működni. Amiket itt most fogok mutatni, az tényleg néhány nagyon gyorsan összeszedett kutatási eredmény. Ezek mögött, amiket ugye többé kevésbé azért a köznapi beszédből vagy párbeszédből is összerakhatóak, tehát nyilván az emberek, amikor egymással beszélnek hasonló konklúziókra jutnak. Ezek amiket itt mutatni fogok, ezek mögött nemzetközi kutatási eredmények vannak. Tehát, ha mondhatom úgy empirikusan teszteltek. Tehát az, hogyha nagy átlagban tekintünk a magyar társadalomra, és itt ugye ennek azért van lényege, mert ez egy átlag lesz amiről én itt beszélek. Nyilván más az, amikor Budapestről beszélünk, nyilván más amikor a kreatív iparágakban dolgozókról beszélünk, ami azért egy jóval fiatalabb, jóval kozmopolitább, jóval flexibilisebb társadalmi réteg. De nyilván nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a társadalmi környezetet, azt a szociokulturális kontextust amiben itt mindenki működik. Amiket itt be fogok mutatni, az nyilván egy kicsit szándékosan sötétre és pesszimistára van véve. A helyzet ennél jobb meg nyilván lehetne beszélni számos pozitívumról is csak úgy gondoltam, hogy ebben a rövid kis felvezetőben ezek talán jobban beleillenek, meg jobban serkentik a beszélgetést. Tehát összességében arról beszéltünk, hogy van egy zárt és magába forduló társadalom. Ez a mi szempontunkból most azt jelenti, hogy a társadalmon belül nevezzük úgy, hogy az

interakciók egyszerűen az, hogy az ember emberrel párbeszédben van. Ez statisztikailag kimutatott, hogy ebben tulajdonképpen nem állunk túl jól. És ez valószínűleg igaz lehet a kreatív gazdaságon belüli szerveződésekre is. Ami az egész gazdaság működésére rányomja a bélyegét, az egy olyan alacsony szintű bizalom, ami egyrészt emberek között, ember és ember viszonylatában is megnyilvánul. Illetve ebben listavezetők vagyunk európai téren. Ez pedig az emberek és az intézmények közötti kapcsolatot. Tehát azt nagyjából kijelenthetjük, hogy sehol Európában, vagy talán találhatunk még egy két másik országot magunk mellé, de sehol nincs olyan alacsony bizalmi szint, vagy sehol nem jellemezhető olyan alacsony bizalmi szinttel az emberek vagy az intézmények kapcsolata, mint Magyarországon. Ehhez tartozik az is, hogy van egy nagyon alacsony szintű civil társadalmi aktivitás, ami minden olyan alulról jövő kezdeményezés alapja lehet, ami képes egyrészt ezt a bizalmat valahogyan javítani. Illetve képes, azokat az intézményeket, amelyek iránt bizalmatlanok vagyunk kényszerhelyzetbe hozni, illetve nyomást gyakorolni rá. Hogyha konkrétan a gazdasági viselkedésünket nézzük és ez egy érték is lehet, ez is nemzetközi eredmények alapján van itt. Tehát a munka az lényegében nekünk, magyaroknak az első helyen áll. De ez a munka általában a túlélést szolgálja. Tehát ez egy olyan önmagáért való munka, ami lényegében azért van, hogy napról-napra az ember most idéző jelben túl tudjon élni. Tehát hiányzik társadalmi szinten az a szeretete, az a kreativitás, az a beleélés, ami ahhoz lenne szükséges, hogy ez jobban működjön. Ami az egész és a kreatív gazdaság, kreatív iparágak szempontjából nagyon lényeges, a kis vállalkozások és általában az egyéni kezdeményező készség és a „néhány ember összeáll és csinál valamit” típusú megoldások jelenléte. Ebben hogyha nagy átlagban nézzük, akkor vállalkozói kedvet, vagy ha azt nézzük, hogy mennyire vállalkozó kedvűek a magyarok, akkor ebben nincsen eltérés más országokhoz képest. Amiben van az-az, hogy és ez miért nem valósul meg többnyire, az-az, hogy nagyon erősen jellemzőek a kockázat kerülések illetve a biztonságra való törekvés. Nyilván ennek vannak történelmi okai, de hogyha mint nagy és hát mindannyiunkat körülvevő társadalmi környezet nézzük, akkor ennek vannak negatív hatásai. A másik következmény, ami pont lehet a felemás társalmi egyenlőségtudat, ezt talán úgy is megfogalmazhatjuk, hogy a meritokratikus értékeknek a hiánya. Tehát bizonyos szempontból azt gondoljunk, hogy igen, legyen egyenlőség. Ne lássunk nagyon nagy társadalmi különbségeket - miközben persze látunk. De amikor ezt levetítjük az egyéni szintre, tehát amikor az egyéni erőfeszítések eredményeképpen látjuk azt, hogy valaki több lesz, gazdagabb, sikeresebb, mint a másik, akkor egyből átfordul ez egy negatív értékítéletté. Ez az egész elvezet bennünket a siker kultúrájához, amiben szintén tulajdonképpen az jellemző, hogy gyanús. Gyanús a sikeres vállalkozó, és gyanús a sikeres ember. Ennek természetesen megvannak az empirikus alapjai.

Tehát azt nem állíthatjuk, hogy ez egy csak úgy létrejött érték, attitűd lenne a magyar társadalomban. De ez, mint egy kútmérgezés hat ki szerintem mindenre. Ezt talán nem is érdemes nagyon ragozni. A normaszegés kultúrája. Ez megint a sikerességhez és a boldoguláshoz vezető útról kíván szólni. Nálunk Magyarországon az egyik legnagyobb azoknak az aránya, akik szerint a normák megszegése, a szabályok kijátszása az egyenes út vagy mindenképpen ez az, ami szükséges feltétele a boldogulásnak és a sikerességnek. Aztán egy nagyon jellemző társadalmi attitűd. Ez a zéró-összegű játszmák világa. Ez visszavezet ahhoz a társadalmi párbeszéd problémájához és kooperáció és a verseny problémájához is. Ezt szerintem itt akár a kreatív iparágakon belül is egy értelmezhető probléma. Ez pedig az, hogy társadalmi szintekről vezethető le. Az, hogy úgy fogjuk fel a mi gyarapodásunkat, vagy a másik gyarapodását, hogy ez nem lehet egy win-win szituáció, tehát valamilyen módon, ha nekem jó, akkor a másinak rossz lesz. Ha nekem rossz lesz, abból gazdagszik a másik. Tehát adott, hogy mondjam, adott egy számú egységet rakosgatunk ide-oda, és nincs benne az a kultúránkban - nevezzük így, hogy lehet, hogy ehhez száz egységet osztunk vagy lehet, hogy száz egységet oszthatunk el, de ha összefogunk abból 120 lesz vagy 150. Ami egy általános probléma, az a paternalizmus az etatizmus. Tehát lényegében az állam szerepére illetve valamilyen külső segítségre való támaszkodás, az arra való számítás, az attól való, tehát a felelősség hátrítása tartozik ide. Ez szintén egy jellemző attitűd. És akkor még egy szó az intoleranciáról, ez nyilván nagyon sommás kijelentés így. Itt azt a Richard Florida féle elméletet hoznám, de nagyon röviden, ami ugye az úgynevezett három T-ről szól, tehát hogy mi kell a sikerességhez, vagy a gazdasági fejlődéséhez, versenyképességhez. Egyrészt az, hogy legyen meg a szükséges technológiai színvonal, legyen meg a képzett munkaerő és legyen egy olyan környezet, ami mindezt toleránsan a sokszínűséget elismerve sőt, azt díjazva befogadja és ez az egésznek egy burkot csinál. Most gyorsan megkérdem, hogy hány percem van még. Jó.

Ez az előzőekhez kapcsolódik. Ugye ez is kutatási eredmények alapján látható. Tehát amikor arról van szó, hogy mi szükséges a sikerességhez, akkor általában az első helyen olyan okok kerülnek megjelenítésre, ami az egyéntől független. Illetve valahogyan furcsa módon lesz, de nem feltétlenül az egyéni erőfeszítések következménye. A jó család, a kapcsolatok a szerencse a normaszegés ezt már említettük, és természetesen a kemény munka ott van az első helyen, de nem ez a legfontosabb. Tehát ez az előző pár gondolat, ez volt az a nagy makro-társadalmi keret, amiben Budapest, a kreatív gazdaság, a kreatív világ és mindannyian vagyunk. Mondtam, hogy ez egy általánosítás, az átlagot emelte ki, a társadalom ettől még nagyon sokféle, de mégis ezek azok a keretek, amelyek között

érdeemes gondolkodni ezeken a dolgokon. Ezt a bal oldalit átugranám és a jobb oldalira térnék rá.

Ez pedig néhány gondolat azzal kapcsolatban és akkor itt most a kreatív milliónek a fogalmát hoznám be, továbbra is maradva a szoftveres dolgoknál, és mint szociológus kifejezetten most csak a társadalmi környezetnek a szoft tényezőire koncentrálni. Tehát mi az, ami szükséges ahhoz, hogy egy működő kreatív város, egy kreatív közösség vagy akár egy kreatív ország létrejöhesse. Ez nyilván, említettük, a sokszínűség. És akkor most gyorsan egy-egy mondatot tennék arról gondolatot, hogy hogyan állunk mi ebből a szempontból itt Budapesten. Nyilván ebből a szempontból jó a helyzet, de korántsem annyira, tehát mondjuk az a kulturális sokszínűség, ami mondjuk a néhány nyugat európai városra jellemző, az itt nálunk nincsen meg, de az elmúlt egy évtized, az abszolút ebbe ez irányba mutat. A második az a kommunikáció. Az hogy egy olyan város, egy olyan térség jöjjön létre, ami hihetetlenül aktív terepet biztosít a kommunikációnak. Ugye vannak ezek az ún. harmadik helyek, ezt így is szokták nevezni. Az első az ember otthona, a második hely a munkahelye, a harmadik pedig azok a városi terek, ahol az ötletek, a gondolatok, az emberek találkozhatnak, és ezek meg termékenyednek. Ebből a szempontból szintén jó a helyzet, de nyilván azok a törekvések, amelyek pontosan ezeknek a kommunikációs csatornáknak a leblokkolását jelentik, lásd azt, hogy a kocsmát be kell zárni a 10-kor, 12-kor. Ezek mind ezeket a csatornákat blokkolják le, és lényegében egy közösségen belül ezeknek a kreatív energiáknak tesznek ki stop táblát. A meritokratikus értékek és a társadalmi szolidaritásról már volt szó. Tehát az akkor működik jól, hogyha a siker az érdem. És ez nem egy furcsa dolog, amire furcsa véleményekkel tekintünk. Aztán az intézményi környezet. Ez nyilván magától értetődő, és hogyha beszéltünk az előbb a három T-ről: tehát a tehetségről, a toleranciáról és a technológiáról. Akkor a harmadik T, ami nélkül ez az egész nem működik, az lehet az intézményi környezetnek a struktúrája, felépítése. És nyilván ebben nagyon-nagyon rosszul állunk. Tehát az a felülről-lefelé vezérelt, hát ilyen mérnöki szemlélet, amiben sokszor zajlik annak a megtervezése akár, hogy egy gazdaságpolitika milyen irányba menjen, az megöli ezeket a kreatív energiákat.

És akkor a végére egy talán pozitívum. Mindenféle kreativitásra kreatív emberekkel, kreatív művészeti ágakkal akár foglalkozó kutatások kimutatták, hogy azokban a környezetekben jöhetnek létre tényleg valódi, kreatív energiák, amelyekre egyszerre jellemző a változatosság és a strukturális instabilitás. És akkor ez lehet egy érték, amire tudunk építeni. Az-az, hogy mi magyarok, budapestiek, kelet-európaiak, nem tudom. Tehát folyamatosan a változás kényszerében voltunk. De hát ez most csak egy személyes példa, az ember jön, néha találkozik nyugat-európai akadémiai emberekkel, és egyszerűen megdöbben azon, hogy milyen egy vágányon képes, ami nagyon, bizonyos szempontból vonzó is lehet, milyen egy

vágányon képes haladni az ő pályájuk. Ami azt jelenti, hogy egy intézmény, egy téma, nagyjából biztonságos mindenféle tekintetben. Nekünk pedig ugye az jutott lényegében az elmúlt hát most nagyon messzire is visszamehetünk több száz év, de néhány évtizedet is nézzük, tehát a folyamatos útkeresés, a folyamatos megoldások keresése, aminek megvannak a negatív következményei a norma-szegésről a szabályelkerüléssel. De mégis ezek azok a faktorok, amelyek tényleg olyan kreatív energiákat hozhatnak fel, amelyekből tényleg lehet valami.

És akkor itt most abba is hagynám. Köszönöm szépen.

Somlai-Fischer Ádám előadása

Jó napot, köszönöm szépen. Ez egy gyors tíz perces előadás lesz arról, hogy mi ez a Prezi, meg egy kicsit azokról a kreatív folyamatokról, hogy hogyan sikerült ezt összehoznunk. A Prezi egy szoftver, amit használni fogok. És Halácsi Péter barátommal alapítottuk ezt a projektet nem rég. Ez egy olyan szoftver, amit prezentációra vagy gondolkodásra lehet használni. És körülbelül egy év alatt, amióta kimentünk a piacra, interneten letölthető szoftverként meghódította a világ nagy részét. A nagy szuper sajtók, mint a New York Times, CNN üdvözölték és gyönyörű cikkeket írtak róla, vagy Al Gore dícsérte. Nagyon sok amerikai, nagyon befolyásos ember használja már. És most egy kis irodánk van Budapesten és most nyitottunk egy irodát San Franciscóban. Az egész ötlet nagyon egyszerű. Arról szól, hogy egy olyan rendszert építsünk, ahol úgy tudunk gondolkodni és írni, hogy nem egy papírfomájú dologban írunk, mint a Word-ben a számítógépen. Hanem egy nagy térképen dobáljuk a gondolatainkat és úgy tudunk prezentálni, hogy nem diákat mutatunk egymás után, hanem ezen a nagy térképen, folyamatosan mozog a kamera, amit most meg fogok mutatni. És a dolognak talán az egyik legfontosabb eleme, hogy ezt nagyon könnyű használni. Szerintem még könnyebb is, mint a fő konkurensünket, a Power Pointot, vagy Wordot.

De hogy egy kicsit ettől elrugaszkodjak és kreativitásról beszéljek. Egy pár szó arról, hogy milyen módszerekkel dolgozunk és milyen víziók vezettek arra, hogy ide eljussunk. Én amúgy építész vagyok, Stockholmban diplomáztam, de itt Budapesten is tanultam.

Hagy kezdjem ezekkel a képekkel, amiket én imádok. Ezek Lengyelországban készültek, amikor az előző katolikus pápa meghalt és a lakók összeszervezték magukat, hogy egy este így megemlékezzenek. Hat ilyen lakótelepi házban fel-le kapcsolták a lámpákat. És szerintem hihetetlen gyönyörű az az élmény, ahogy azok az emberek, akiknek hagyományosan nincs hatalmuk az építészet felett. Igazából valami nagyon markánsat és emlékeztetőt csináltak, alakították át az építészetet, az amúgy nagyon lehangoló építészetet. És engem mindig is érdekelt az a fajta gondolkodás, ahol igazából a szakemberek kezéből elveszük a hatalmat és kicsit a kreativitást közkinccsé tesszük, és a saját városunkat magunk formálhassuk hosszútávon. Úgyhogy építészként ez kicsit ilyen, a szaktársaim munkáját próbáltam megemmisíteni a távoli jövőben azzal, hogy ezzel foglalkoztam. Illetve egy nagyon fontos koncepcióm van manapság a kreatív iparban szerte a világon nagyon népszerű ez a peer production. Egy olyan fajta alkotási folyamat, ahol nem egy talán hagyományosabb mester, asszisztens, tanítvány rendszerben tanulnak és dolgoznak az emberek. Hanem mindig megpróbálnak hozzájuk egy szinten lévő emberekkel, különböző szakterületekről dolgozni és közösen fejlődni. Ezt a szociológiában peer production-nak hívják. És én már évek óta itt dolgozom, hogy mindig van egy projekt ötlet, akkor összeszervezünk rá egy csapatot, akiket érdekel. Közösen átalakítjuk, szétszedjük, összerakjuk, és ebből lesznek néha termékek, szoftverek, mint a Prezi, néha művészeti kiállítások, vagy intézmények, mint a Kitchen Budapest, amiről pár szót szólok.

Csak egy pár kép a kreatív múlttól. Ez itt a lakásunk. És az összes barátunkat egyszer meg kellett hívni, mert interaktív napelemmel működő, rádióval kommunikáló, sétáló pixel kiállítást csináltunk, mert ez volt a vágyunk. Minden barátunk jött forrasztani, mert sok száz ilyen elemet össze kellett rakni, amit darabonként két napig tartott. Kis manufaktúra.

Ez pedig a Reorient kiállítás akiből, elég sokan Pozna Anita, a Gáspár Máté és Nemes Attila is itt ülnek, akikkel közösen dolgoztunk. Sok tízezer kínai gyerekjátékot szettünk szét, raktunk össze. Hogy a neves Velencei Építészeti Biennálén egy sikeres kiállítást és gondolkodást mutassunk be. És talán ennek a rendszernek a része még, hogy a kreatív folyamatokat mindig megpróbáljuk csoport szinten szétnyitni. Ez egy fotó a Kitchen Budapestből, ahol projekt ötleteket szavazunk és gondolkodunk és fordítunk át azért, hogy ezt a nagyon káros félreértést, hogy van egy zseni, aki mindent tud és kitalál, és egyedül a sarokban megváltja a világot. Ezt kicsit bambázzuk és közösségivé tegyük az alkotói folyamatot.

Legyen megint szó művészetről vagy technológiáról, vagy a kettő határáról. Pár klikket mutatnék, egy pár kísérletről, ami a Prezihez vezetett, meg a Kitchenről, ahol ezen dolgoztunk és utána egy pár klikket magáról a Preziről. Vagyis karikát. Kísérlet alatt azt értem, hogy én az Anitával, aki itt ül nagyon sok éven át dolgoztunk azon, hogy építészként interaktív rendszereket csináljunk, mert nekünk abban volt az innováció meg a vágyunk. Hogy mint mutattam azt a képet a keresztről, nagyon tetszett, hogyha a házat a lakók át tudják alakítani, az milyen gyönyörű hatalmat ad a kezükbe. És ezért mindig érdekelték azok a rendszerek, amelyek nyitottak. És ennek egy nagyon érdekes kis alapkőve az, hogy rájöttünk, hogy a nagyon olcsó elektronikus gyerekjátékokat, nagyon könnyű szétszedni. És ami bennük rejlik, azokat az interaktív elemeket, hogyha érintésre villognak, azt pillanatok alatt ki lehet bontani és lehet belőlük újfajta rendszereket, játékokat, tereket építeni anélkül, hogy az ember mérnökké válna. Tehát egy írás-tudást tudunk adni egy óra alatt egy work-shopon bárkinek, hogy interaktív kutyüket építsen. Ebből írtunk egy kézikönyvet. Sok szerte Európában tartottunk work-shopokat, jó pár éve. Aztán ebből, részben erről, meg egy kutatásból, ami a kínai közösségről szólt Budapesten, csináltuk ezt a kiállítást az Építészeti Biennáléra. Ahol már ezt eggyel nagyobb szinten sok ezer, ilyen, igazából sok tíz ezer ilyen gyerekjátékot szétszedve, megint csak egy pszeudo közösséget alkotva a fiatal dizájnerekkel, építészekkel, szociológusokkal kitaláltuk, hogy mit csináljunk ezzel a gondolattal és különböző nagy térhatású, hatalmas, interaktív Led-falakat, installációkat építettünk. Ami nagyon sikeres lett akkor, a Financial Times abban az évben a legjobb kiállításnak nevezte. Aztán szétszedtük ezt a kiállítást és egy másik barátommal Usman Haque-val elszedtük és egy másik projektet építettünk belőle, a darabjaiból. Aminek az volt a neve, hogy reconfigurable house, átalakítható ház. Ami csak azért érdekes, és azért raktam ide be, mert itt már a látogatók maguk tudták összekötni a mindenféle eseményeket, hangokat. Kicsit ugye annak a vizionárius smart home, az a jövő otthonának kritikája volt egy sokkal nyitottabb rendszer. És az a díj, amit említett Attila igazából nem a Preziért volt, hanem azért volt, hogy a Time magazintól megkaptuk az év technológiai művészeti díjat most New Yorkban. Ami tök jó volt. Nekünk nem volt szmokingunk, de mindenki másnak volt.

Na jó, még meg kell említsem Halácsi Péter alapító társamnak egy projektjét, ami megint ezt a gondolkodás módot mutatja. Hogy igazából sok technológiai projektet mutatok, innovációs cég vagyunk, de nem alap kutatás és ezek nem mérnöki csodák, amiket csinálunk, hanem trükkös ötletek. Ők egy zseniális szótárat csináltak, még a Prezi előtt, amit hunglishnak hívnak. És úgy működik, hogy az ember vele rákeres egy szóra és rengeteg mondatot talál, mind a két nyelven, ahol ez a szó angolul és magyarul szerepel. És annyit csináltak, hogy egy magyar meg egy angol mondat adatbázist egymás mellé beraktak. És

ezen filmek feliratait, meg jogi szövegeket. Tehát természetes környezetében látjuk a szavakat. Én sokkal jobban szeretem ezt használni, mint egy hagyományos szótárat. Nem egy technológiai bravúr, de szerintem egy zseniális hack.

Utolsó pont a Prezi előtt. Ez az intézmény, amit lassan három éve alapítottunk a Nemes Attilával, Halácsi Péterrel, Bircsák Eszterrel és Nagy Robinnal, amit Kitchen Budapestnek hívnak. Ez egy Telekom által finanszírozott innovációs műhely, kutató labor. Ahol azok a gondolatok nagyon erősen megjelennek, hogy mindent közösen kell csinálni, egy ügyes közösség jön létre, nagyon sokféle emberből, akiknek más a hátterük, más a tudásuk. Rengeteg a kollaboráció, ezek nevek és projektek. És maga a tér is, amit amúgy Anita tervezett. Úgy van kialakítva, hogy ezt a hihetetlen energiát, amivel tele van ebben az összes fiatalban, ezt a kreatív energiát engedje kiszabadulni. És hogy ezrével gyárthassák a jobbnál jobb projekteket. Amiből van, amit két perc megcsinálni. Van, amit mit tudom én, három óra. Ez egy fűnyíró, ami szöveget nyír a fűbe. Van, ami pár nap, mint ez a jövőszerű multitouch képernyő, ami most a Luxus magazinban volt épp publikálva. Vagy egy tapéta, ami köhög, hogyha cigarettáznak mellette.

És hát itt a sztori vége. A Prezi, ami életem első terméke, vagy persze sokan csináljuk, de nekem az első. Ami egyrészt azért érdekes, mert kis magyar céggként kiléptünk a világpiacra. Rengeteg ember a világ minden részéről fizet pénzt azért, hogy mi dolgozhassunk. Ez egy csodálatos érzés amúgy. És hát igen, csak egy pár szóban, hogy amúgy ennek egy kicsit hosszú a története. Már 2000 körül én csináltam ilyen kis saját, kis gondolkodó felületeket, amit nehéz volt használni. Nekem pont elég volt, hogy képek zoomoltak, meg szövegek és segített abban, hogy azokról a projektekről gondolkozzam, amit itt megemlítettem meg másokról. Aztán a Halácsi Péterrel találkoztunk. És ő neki tetszett ez az egész, de utálta, ahogy én megoldottam és ő rendes programozó révén felajánlotta, hogy dolgozzunk együtt rajta és csináljunk valamit. Ami könnyen használható, mert e nélkül az innováció nem nagyon jut el, legalábbis ez a fajta innováció, amit mi csinálunk, a felhasználókhoz. Aztán beszélünk a Kitchen Budapest alapításában és ott aztán igazán beindult ez a dolog. Szerencsére nagyon szép íve volt a történetnek. Lett belőle egy spin-off cég, amelyben segített a Magyar Telekom is, aztán egy nemzetközi venture capital cég. Lett egy külföldi CEO-nk. És hát igen, ma már szerte a világon nagyon sokan használják. Én amellett, hogy van egy csomó ilyen hangzatos sajtó médium, akik támogatnak minket, meg híres emberek. Ez az egyik kedvencem, a hongkongi PC magazinban. Már nem tudom elolvasni, de hát olyan boldog az ember, amikor látja a saját szoftverét. És hát igen, slide-ok már nincsenek a jövőben. Nekem az a célom, hogy ne legyenek, mert azok tényleg csak egy régi... Nagyon szerettem amúgy a diavetítőket, de hát a legtöbb prezentációs program nem nagyon tudott elszakadni tőlük, és nagyon nehéz úgy gondolkodni, hogy így szét van az ember gondolata szabdalva képekre. És hogy ehhez nyújt egy kis könnyítést, megoldást ez a Prezi nevű program. Amit azon túl, hogy remélem sokan gondolják, hogy látványos. Bár ez egy kicsit gyors volt és lehet, hogy valaki inkább tengeri betegnek érzi most magát. Nagyon könnyű is használni.

És itt van egy képzeletbeli kilenc éves, aki mindjárt csinál nekünk egy pár perces bemutatót. Amíg ez fut, addig elmondom, hogy valahogy ezen sokat gondolkodtunk, hogy nekünk most van irodánk Amerikában is. Meg gondolkodtunk, hogy hol dolgozzunk, és nagyon sokan Budapestiek vagyunk. Szeretjük is ezt a várost. De hogy szeretjük azt, hogy sok kávézóban van

internet és akkor lap-topokon tudunk gondolkodni közösen másokkal. Tehát vannak olyan, őszintén első sorban nem a hivatalos, és tehát nem azok az innovációs központok, amik erre vannak kitalálva. Bár a Kitchen nekünk rengeteg segítséget nyújtott. De hogy maga a város is tele van olyan helyekkel, amit az ember akár kényszerből használ és segíti azt, hogy kreatív lehessen, hogy gondolkodhasson. Tehát, hogy rengeteg, és én rengeteg gyönyörű ötletet és terméket látok vagy lehetőséget termékekre.

Igazából, hogyha ennyi gondolattal fejezhetném be, ami nekem nagyon hiányzott és nekünk ezt végső soron külföldről kellett importálnunk a CEO és a tőke révén, az a fajta büszke üzleti gondolkodás, hogy egy vállalkozó lehet egy példakép is, nem csak tolvaj. Vagy egy termék arról is szólhat, hogy mindenki használhassa az ember ötletét, és nem csak arról, hogy minél hamarabb, minél nagyobb profitot szerezzünk. Hanem egy arányról, hogy működjön a csapat. Tehát hogy ez a fajta businnes culture, amit szerte a világon az ember lát, az itt is van, de hogy hozzánk még nem jutott el olyan könnyen, és ezért ez az, amiben én a legnagyobb előrelépésre vágyom Budapest kapcsán az elkövetkezendő években.

Köszönöm.

Szentpéteri Márton előadása

Nagyon nagy megtiszteltetés, hogy valamit most megnyithatok, ami a felsőoktatás, mint az oktatás, és a kreativitás kiemelt témájában hirdetődött. És ahogyan megnéztem a résztvevőket, ebben a blokkban legalábbis, egyúttal én képviselném a közszférát is, ahogyan az állami egyetemek világát. Ez nyilvánvalóan a címben „A kreativitás és társadalmi elkötelezettség” címben is fontos szerepet játszik. Azért is választom egyfelől ezt a témát a rövid 10 perces intervencióban, mert oktatóként alapvető tapasztalatom itt Magyarországon, hogy amikor a kreativitással kapcsolatos szakmai rendezvényeken szerepel az ember vagy ilyen típusú sajtó-termékeket olvas, amiben ilyen témák szerepelnek akkor ritkán szokott a társadalmi felelősség, a társadalmi elkötelezettség, a szociális érzékenység hangsúlyhoz jutni. Ugyan ez, folyamatosan változóban van. Egyfelől örömteli változásról van szó, másrészt pedig a romló társadalom gazdasági, kulturális állapotai miatt van úgy, hogy korántsem szórakoztató és koránt sem örömteli és bizonyos értelemben már megkésetté is teszi azt, amiről én itt ma szólni szeretnék. A legelső pont, amit azt gondolom, hogy a kreativitás és a társadalmi elkötelezettség összefüggésével kapcsolatban említenem kell, az tulajdonképpen a cím és a téma indoklása egyúttal. Egyszerűen a közszférából jöttem, amiben közszolga volnék én. Az adófizetők azért fizetnek, hogy a közösség, legyen az nemzet vagy köztársaság állampolgárok közössége ki hogyan szereti, van aki együtt van aki külön, ez teljesen mindegy. A közösség céljait, az adófizetők közösségének a céljait, próbáljuk szolgálni. Ez alapvető kötelességünk, amiről általában a közszférában ilyen olyan okoknál fogva le szoktunk feledkezni és azt gondolom, hogy a kreatív, vagy ahogyan a magyar terminológiában, akkreditációs terminológiában mondják, a művészeti felsőoktatásban nem kap kellő hangsúlyt ez az összefüggés. „Nahát” én megragadtam az alkalmat, hogy ebben a 10 percben egy egyébként olyan kontextusban beszéljek erről, ahol ez sokkal kevésbé újdonság erejű, minthogyha egy felsőoktatási konferencián beszélnék erről. Ugyanis az egyetemeknek azt gondolom, az állami egyetemeknek ma legalább négy funkciója van. Az első az, amitől

mindenki ideglenést kap, aki a közzférában dolgozik vagy a többség ez a versenyképesség vagy rentabilitás és egyéb beceneven szokták ezt nevezni. Én ezt nem vonom kétségbe. Tehát valami fajta verseny, valami fajta versenyképesség a közzférában is egészséges és szükséges. Nem ez az előadásom tárgya, ezt csak pontként említeném meg, hogy tehát szükséges, de nem elégséges követelmény a felsőoktatás funkciójának meghatározásakor. A másik erőteljes funkciónk azt gondolom, az a kreatív és innovatív hagyomány tisztelet – én ezt így szoktam nevezni. Nevezetesen, ahogy a felsőoktatási intézmények is a közzférában kulturális intézmények, tehát nekünk valami fajta kultúra megőrző funkciónk is van, de nem egy ilyen raktározó vagy állományvédelmi szempontokat szem előtt tartó - elnézést a muzeológusuktól, ilyen muzeológus vagy antikvárius szemlélet ez, hanem egy élő hagyomány tisztelet, hagyomány kezelés. Ezt szoktuk általában kreatív és innovatív hagyomány tiszteletnek nevezni. Egyébként minden valódi konzervatív hagyomány tisztelet, élő és innovatív és kreatív. A következő funkciónk, ami megkerülhetetlen a versenyképesség és a hagyományőrzés, a kreatív és az innovatív hagyományőrzés mellett, az természetesen továbbra is a Hunvaldi egyetemi modellt követi, bármennyire is trendi manapság ezt kritizálni és azt mondani, hogy ez már lejárt. Ez pedig az akadémiai és kutatói szabadság biztosítása, oktatói szabadsággal egyetemben, a művészeti egyetemeken alkotói szabadság, tehát lehet ezt variálni. Ennek az alapvető Hunvaldi szempontnak az érvényben tartása nem csak a saját mindennapi munkánkban, hanem a saját érdekünkben is. Ez többszörösen a hallgatói szabadságának is a része. Tehát a hallgatók oktatói, művészi, tanulmányi szabadsága is része ennek. A negyedik pont, és ez tulajdonképpen a mai pont, az a társadalmi elkötelezettség kerülése. Azt gondolom, hogy a közzférában a felsőoktatási intézmények, azok egyúttal a társadalmi elkötelezettség letéteményesei is. Én azt gondolom, hogy ez ugyanannyira perelhetetlen funkciónk, mint ahogyan a versenyképességek is joggal kérik rajtunk számon, ezt is számon kell rajtunk kérni. Azt gondolom, hogy lehetne még további equalogiákat felsorolni, de ez a négy viszonylag jól körülírja azt, hogy én legalábbis hogyan gondolkodom a felsőoktatásunk szerepéről. A művészeti oktatásban, illetve a dizájn felsőoktatásban, ez pontosan ugyan úgy van, mint bármelyik más területen, általános elvként. Az, hogy hogyan konkretizálódik, nyilván ebben vannak különbségek. A mi közzszolgálati funkciónk, ha egy dizájn és művészeti egyetemről, mint a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem is beszélünk, alapvetően azt gondolom, hogy a társadalmilag elkötelezett tervezés illetve a fenntartható tervezés területén ragadható meg. Ezeket sokan ismerik rövidítéssel SRD vagy DFS másképpen a Social Responsible Design és a Design for Sercicability és egyéb variációk formájában szokták az angol szakirodalom között emlegetni. Ez két olyan terület azt gondolom, ami abszolút mértékben összefügg, valójában ugyanannak az éremnek az oldalairól van szó. Én ebben látom a lehetőséget arra, hogy a társadalmilag elkötelezett szemlélet, egy dizájn és művészeti felsőoktatási intézmény megjelenjen. Hogy konkrét példát mondjak, az általános lózung szerűnek hangzó megközelítéseken túl. Ide tartozik például az egyetemes tervezés feladat köre, amit hát a magyar köztudatban leginkább akadálymentesítés néven emlegetnek, ami igen szűkítő és helytelen fogalom, de ide tartozik és kétségtelenül része ennek és meg kell mondanom, hogy élen járnak e területen az építészethez köthető, illetve az urbanisztikához köthető képzések és kevésbé mondjuk a terméktervezéshez vagy más, mondjuk úgy ipari formatervezéshez és társaihoz köthető képzési helyek e területen. De ez

mindannyiunkra egyformán fontos, és az Európai Unió ajánlások, mint például a Tomori határozat, vagy más ilyen rezolúciók, amik szinte minden évben megjelennek a felsőoktatás átalakítását javasolva. Ezek egységként is kezelik, dizájn kultúráról beszélnek, egységként kezelik az építészetet és a dizájn más területeit. Tehát azt gondolom, hogy a mi egyetemünkön is ez a fő fókusz, ahol egyébként van kraftos orientációjú dizájn oktatás, koncepció alapú dizájn oktatás, építészeti és mindenféle. Ezeket egyöntetűen együttesen kezelem, amikor arról beszélek, hogy a fenntartható tervezés illetve a társadalmilag elkötelezett tervezés az a terület, ahol egy állami egyetemen a társadalmi elkötelezettség manifesztálódhat. Az egyetemes tervezés programja, tehát messze nem csak akadálymentesítést jelent. Ezt alapvetően és eredendően a speciális igényekkel élő emberek szükségleteinek a kielégítését célozza meg, természetesen tervezői szakmákban, tervezői eszközökkel. De ez csak a kezdet. Tehát valamikor a '70-es években, amikor ez már elég markánsan hozzá tartozott a korszerű dizájn szemléletekhez, és aztán a '90-es évektől ugye mindenféle európai határozatokban is manifesztálódni kezdett, akkor még valóban fogyatékkal élőkről, szegényekről, idősekről, gyerekekről beszéltünk. De hát az egyetemes tervezés vagy másképpen ugye különböző neveken szoktunk erről beszélni, természetesen mindenkinek „design for all”, inkluzív dizájn, befogadó tervezés, ezek hasonló ágaival. Az Európai Unió ezeket a határozataiban össze is fésülte. Ez a szemlélet a '90-es években teljesen világossá tette azt, hogy mindig mindenki kerülhet olyan helyzetbe, amikor dizájn exklúziók áldozata, ami nem jelent mást, mint hogy nem tudja használni a tervezett környezetet és ez nem csak és kizárólag az egyébként is a társadalom perifériájára kerülő emberek problémája. Bármikor, bárki kerülhet periférikus helyzetbe. Aki például biciklizik, az tudja, hogy hogyan kerül periférikus helyzetbe, amikor elüt egy gyalogost és viszont. Ismeri ezt a társas attribúciós problémakört, ahogy a biciklisek és a gyalogosok egymást gyilkolják, holott nem ők, hanem az egész struktúra nincs teljesen kitalálva elnézést mindazoktól, akik ezen a területen dolgoznak, de szerintem a magyar bicikli utak katasztrofálisak, vállalom minden következményét ennek a kijelentésemnek. Ez is tipikusan, azt a példát mutatja, hogy nem kell feltétlenül klasszikus értelemben a speciális igényekhez, élőkhoz tartoznunk, hogy belássuk, hogy az egyetemes tervezés az mindenfajta tervezői szakmában rendkívül fontos. Nem csak azért, mert jó szándék vezérel bennünket, illetve a közszolgálati, közszolgai kötelességünket látjuk el, amikor a társadalmi megrendelésekkel foglalkozunk, hanem azért is, mert a gyakorlat és az elmélet szükséges integrációja, ilyen típusú helyzetekben, ilyen típusú összefüggésekben gond nélkül megvalósítható, nem vita kérdése. És lezárólag fontos lenne még egy pár szót itt említenem arról, hogy az egyetemes tervezéshez hasonló társadalmilag elkötelezett tervezői modellek, amik egyre fontosabbakká válnak a mi iskolánkban is, azok tulajdonképpen hogyan teszik lehetővé azt, hogy különböző szakterületek jelenjenek meg integráns és legitim módon a dizájn felsőoktatásban, úgy hogy ne borzolja azoknak a kedélyeit, akik mondjuk akkreditálni szeretnének bizonyos szakokat, amiket nem értenek - hogy egész konkrét legyenek. A társadalomtudományok szerepe ebben a társadalmilag elkötelezett perspektívában nem kérdéses, de azon túl, hogy evidens nem biztos, hogy mindenki pontosan érti. Én úgy szoktam megfogalmazni, hogy a társadalomtudományoknak, azért van a dizájn és művészeti felsőoktatásban perelhetetlen funkciója, mert a hallgatókat készíteni kell, vagy esetleg megtanítani, mert a felsőoktatásban a készítés a facilitáció az

fontosabb, mint az oktatás a hagyományos értelmének. Készíteni kell arra, modelleket, példákat kell mutatni arra, hogy hogyan lehet párbeszédbe kerülni a társadalommal. Mert az jól hangzik, hogy társadalmi megrendelés, meg társadalmi igényesség, meg szociális elkötelezettség. De ha arra gondolok, hogy a múlt héten a Menhely Alapítvánnyal és a Fedél Nélküllel dolgoztunk együtt és egyáltalán nem az volt a fő probléma, hogy három napos sűrű work shop volt, amit három évig is csinálhattunk volna. Arra gondolok, hogy milyen nehéz tulajdonképpen embereket megszólítani, a tényleges igényeiket felmérni, nem manipulálni, azzal gyors fogyasztói dizájnban szokásos, hanem megérteni, felmérni vagy tudatosítani. Ez egy rendkívül nehéz feladat és azt gondolom, hogy a kreatív magyar felsőoktatásban ez gyerek cipőben jár és nem elég elégszer hangsúlyozni ezen a területen a szociológusoknak, a kultúraantropológusoknak és más kollégáknak integrált módon rendkívüli szerepük van. De én nem mondanék le a kultúra tudományok és a humán tudományok szerepéről sem. Azt gondolom, hogy a másik nagyon fontos funkció ebben a perspektívában, az a kulturális jelentés megértése. Mit is csinálnak a dizájnerek? Mit is csinálnak a művészek? Legyenek azok társadalmilag elkötelezettek, vagy kevésbé. Az, hogy mit jelent a dizájn folyamata, vagy a dizájn folyamatok eredményei, vagy a dizájn folyamatokban való szereplés, ezt első sorban a humán tudományok, tehát a kultúra tudományok eszközeivel lehet megmagyarázni. A kulturális jelenés segítségével, vagy jelentőség segítségével lehet ezt megmagyarázni.

A zárszóként, mert a tíz perc el is telt, felhívnom a figyelmet egy olyan kezdeményezésre, amit holland kollégákkal indítottunk el és tejes mértékben gyermek cipőben jár, de van itt az alkotók között is olyan, aki már ebben részt vesz. Szívesen venném, ha a legkülönbözőbb szakterületekről érdeklődő, segítők, együttműködők jelennének meg. Ezt most „local intelligence” néven hívjuk és alapvetően az a célunk, hogy helyi kreativitásra támaszkodva, helyi problémákat megoldva, alacsony költségvetésű és alacsony technológiai igényű problémákat oldjunk meg és ehhez egyetemek partnerként már megjelentek. Többek között a British Council is a tárgyalási folyamatokban benne van és olyan kis szervezetek, mint a Szövetség nem tudom hány, 39, 29, 39 például. Tehát nyitott a lehetőség. Egy olyan fórum, egy olyan terep van alakulóban nemzetközi terep, például a Face Bookon is, mert az egy jó eszköz erre, ahol az előbb említett perspektíva gyakorolható, és akik a felsőoktatást ilyen szemmel tekintik, mint én. Tehát nem volt nekik ellenszenves, amit ebben a tíz percben mondtam a felsőoktatás társadalmi elkötelezettségéről, azokat nagy örömmel várja a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem is, mint partner és az előbb említettek is. Köszönöm, hogy itt lehettem és ezt a pár keresetlen szót elmondhattam a vágyaimról és az elkötelezettségeimről. Köszönöm.

Vágó Csaba előadása

44

Elsősorban köszönöm a figyelmüket. Másodsorban meg, szeretném megosztani önökkel, hogy eddig, amikor előadni kényszerültem, akkor általában nem saját jogon tettem ezt, hanem barátom és főnökömnek Wittinghof Tamás polgármesternek helyetteseként jelentem meg valahol. Ez az első olyan alkalom, ahol én magam kaptam meghívást és ilyen módon azt gondolom, hogy ez a debütálás, ez talán magyarázza azt, hogy egy kicsit szorongok. Mert, hogy nem másnak a gondolatait mondom el, hanem a magamét kívánom megosztani Önökkel, ami szintén nem egyszerű egyfelől összeszedni, más felől meg olyan emóció mentesen fogalmazni, ami egy köztisztviselőtől csak kitelik, hiába nem köztisztviselői mivoltomból vagyok itt.

Két dologgal szeretném kezdeni, sőt hárommal. Az egyik az az, hogy Szócs Géza úr után megszólalni, hát nem egy irigylésre méltó helyzet, merthogy azok a gondolatok, amelyeket megosztott velünk, azok nyilván mindannyiunkat foglalkoztatnak akár úgy, hogy egyet értünk vele, akár úgy, hogy nem feltétlenül. Én ebbe most nem is akarok állást foglalni. De megszólalás utána, összeszedettségében, gondolataiban, nem könnyű.

A másik, amit meg akartam osztani Önökkel, illetve ha az itteni korátlag alapján merném megkockáztatni, azt hogy néhányak számára azt mondom, hogy veletek, hogy minek is köszönhetem ezt a felkérést. Én magam is gondolkoztam ezen, és az itt lévő urak és hölgyek között néhányakkal voltam olyan munkakapcsolatban, amikor markáns önkormányzati vitákban jutottam úgy szóhoz, hogy az agglomerációban való együttműködés vagy az együttműködésre való képtelenség, vagy ennek a hiánya, vagy a nem feltétlen jó irányba mutató megléte kapcsán kellett megszólalnom. És azt gondolom, hogy ez a kritikus szemlélet az, ami ott általam képviselve volt, ennek köszönhetem ezt a meghívást. Tehát most alapvetően én azt gondolom, hogy azért vagyok itt, hogy kritizáljak mindenfélét, ami ebben a tárgykörben felmerül. Nem biztos, hogy ezt szeretném tenni, és nem erre akarok kilyukadni menet közben. És a harmadik az lényegében már az előadáshoz magához kötődik. Nem tudom, hogy ki ismerős Budaörsön, és azt sem tudom, hogy volt-e valaki abban a helyzetben, hogy a XI. kerületen keresztül Budaörsre érve, kerékpárral tegye meg ezt az utat. Túl azon, hogy nem baj az, hogyha mountain bike-kal jön, mert ott a domborzati viszonyok ezt kicsit jobb helyzetbe hozzák az embert, hogyha azon a biciklin ül. De a másik és lényegében ez lesz majd a vége annak, amit mondani akarok nem most, hanem az egész terjedelmében, hogy azzal szembesül az ember, hogy a XI. kerületből kiér egy nagyon jól kiépített, jelzett, felfestett, kialakított bicikliúton, ami azonban Budaörsre érve megszűnik. És azt hiszem, hogy ez mondjuk lehet egy ilyen szimbolikus jelzése annak, hogy mit akarok mondani. És azt is engedjék meg nekem, hogy itt elhangzott az, hogy ez a település, helyesebben város, ami Budaörs. Ami szokás egyébként, hogy a főváros nyugati kapujának, vagy ha metropoliszról beszélünk, most a metropolisz tövében elhelyezkedő kis településnek tartani, hogy Budaörsről azért pár szót megosszak Önökkel. Főleg azért, merthogy nagyon érdekes volt, hogy valakit megkérdeztem, mielőtt bejöttem, vagy amikor itt ültem, hogy Budaörs város? Város. De nem volt egyszerű az útja ahhoz, hogy magát városnak is merje nevezni a nagy közönség előtt. Tehát azt tudni kell, hogy 1986-ban kapott városi rangot, ami egy húszezer alatti lélekszámmal rendelkező

település volt. Ami tulajdonképpen inkább hasonlított egy egyutcás falura, amire a sors különös szeszélye folytán ráálmodott egy elég nagy lakótelepet. Tehát lényegében van Budaörsnek egy olyan település szerkezete, ami egy nagyon impozáns, geográfiai környezetet jelent egyfelől. Másfelől meg mindenféle, nem mondom, hogy feltétlen a tájba illő és a tájba való lakóépítmények épültek, ezek a tízemeletes és négyemeletes panelházak, amivel önmagában nincsen baj, de lényegében a település összképét, hogy úgy mondjam, nagyon-nagyon nagy mértékben színesítik. Most, hogy milyen színeket képzelünk e mögé, kérem mindenki döntse el magának. Vagy döntse el maga. Ugyanakkor, ennek volt egy olyan előnye a település számára, hogy lényegében egy nagyon nagy népesség növekedés állt be és ez a népesség növekedés az infrastrukturális háttér nélkül váltotta ki azt, hogy önmaga várossá lehetett.

1990-ben illetve 1991-ben, amikor a főnököm Wittihghof Tamás először lett polgármester, akkor gyakorlatilag ő ezt a várost, ezt a települést, akkor még települést mondanám, hogy városi címmel bíró települést úgy vette át, hogy közel négyszáz millió forintos hiány jutott a településnek osztályrészül. Gyakorlatilag ez az évtizedek folyamán olybá változott, vagy olyan mértékben változott meg, hogy talán a legfejlettebb települések között szokás emlegetni. És erről mutatok néhány slide-ot is. Nézzék el nekem, hogy egy picit Budaörsöt akarom ebben a helyzetben és szituációban alátámasztani. Az alapgondolat az az lenne egyébként, hogy egy felől az országos szinten mondanám, hogy szinte mindenben főleg gazdasági tekintetben a legjobb mutatókkal, szinte a legjobb mutatókkal Budaörs rendelkezik. Van is egy ilyen furcsa beállítódás a helyiekben és a helyi politikusokban is, hogy Budaörsöt valamifajta köztársaságként lássák, respublikának, ahogy az imént hallottuk az utalást. Ami lényegében megteheti azt, hogy minden országos vagy világgazdasági folyamatot, többé-kevésbé függetlennek tudja magát. A mindenkori kormányzattól is többé-kevésbé függetlennek tudja magát. És Budaörs bőven megtehetné azt, hogy beleül ebbe az eredménybe és nem nagyon törődik azzal, hogy egy térségben, egy régióban, egy kistérségben hogyan és milyen módon lehet még ennél többet is elérni. Én azt gondolom, hogy nem erről szól az, ami ma Budaörs és ezt is kívánom Önöknek bemutatni.

Néhány fogalom itt menet közben el fog hangozni, és én ezt evidenciának veszem, hogy az itt ülők azért többé-kevésbé ezzel tisztában vannak. És arra kérem Önöket, hogy amennyiben mégsem így lenne, akkor kérem, hogy jelezzék, hogyha ne adj isten régiót mondom, megyét mondom, kistérséget mondom, települést mondom, ha ebből valami nem ismert vagy agglomerációt mondom. Ebből valami nem ismert vagy nem pontosan definiált, akkor jelezzék vissza és akkor erre külön kitérünk, hiszen elég fontos az, hogy mindent tudjanak követni vagy mindent értsenek abból, amit mondtam.

(Egy technikai jellegű megjegyzés. Enterrel megyek tovább? Bocsánat. Jobbra nyíl. Értem.)

Településről beszéltem ugyan, de mielőtt a településnek a mutatóival valamilyen módon megismertetném Önöket, szeretném bemutatni a mostani állapotát a budaörsi kistérségnek. Ugye térségi igazgatási központ, illetve kistérségi központ Budaörs. Az alábbi települések tartoznak ebbe, az alábbi tíz település tartozik ebbe a kistérségbe. Itt egy pillanatra megállnék, mert, hogy mindenki szokott a másikkal beszélgetni a büfében itt az előadások

szünetében és itt azért nagyon sok olyasmi hangzik el, ami az embernek újabb és újabb ötleteket ad. Ennek kapcsán ugye az hangzott el, hogy a térségi, kistérségi lehatárolás az önmagában nem rossz, de nem is mindig azt tükrözi és azt a hatást éri el, amit egyébként annak idején a jogalkotók fűztek hozzá. És a mi esetünkben ez talán így is van, mert, hogy az, amit most Önök látnak a hátam mögött, az nem az az állapot, ami annak idején a statisztikai kistérség előtti időszakra jellemző volt. Tehát, hogy hogyan működnek együtt különböző önkormányzatok, hogyan próbálnak meg együtt gondolkodni, valamennyire az érdekeiket összehangolni, az érdekérvényesítő képességeiket valamennyire nyomatékosítani vagy alátámasztani. A mi esetünkben ennek több előzménye van. Mielőtt még a jogszabály megjelent volna a statisztikai kistérségek lehatárolásáról, amiből aztán ténylegesen a kistérségek lettek. A mi esetünkben volt egy Dél-budai Települési Önkormányzatok Társulása, ami bőven nem egyezik meg ezzel. Alapvetően három fővárosi kerület, Érd, Százhalombatta, Budaörs és még néhány szomszédos település, mint Biatorbágy és Törökbálint tartozott bele. És ezeknek az ügyei, többé-kevésbé közös ügyek voltak és ezeket itt ezeken az egyeztető megbeszéléseken tudták valamilyen módon tárgyalni és megbeszélni vagy valamennyire képviselni vagy megvitatni egyáltalán. Tehát volt valamifajta ilyen típusú információ-áramlás.

Ezt követte a következő kistérségi lehatárolás, amely már a törvény alapján jött létre, amelyben Érd meg Százhalombatta és a mellettük elhelyezkedő két település beletartozott ebbe a kistérségi lehatárolásba. És ennek voltak hátrányai. Az egyik hátránya az, hogy alapvetően ez a kistérség olyanná vált, hogy néhány komoly, nagy rivális a maga ellentétéivel került bele ebbe a lehatárolásba. Aminek aztán szerencsésen véget is vetett az az elsőre talán egy kicsit rosszul eső döntés, hogy Érd úgy döntött, hogy ő, mint megyei jogú város kíván a jövőben egy kistérségi központként működni. És itt lett egy ilyen átalakulás, hogy Érd, illetve másik három település, beleértve Százhalombattát is, elment és helyette jött másik négy. Tehát tulajdonképpen az arányok nem változtak. Eleve volt ebben egy olyan szempont, ami nehezen volt kezelhető. Érd, mint a kistérség legnagyobb települése, aki nagyon-nagyon nem nézte jó szemmel azt, és az ő szempontjából ebben igaza volt egyébként, hogy Budaörs a kistérség központja és igazgatási központ. Tehát eleve jóval nagyobb település volt. Tehát a két település között, a két meghatározó település közötti közlekedési kapcsolat az olyan volt, hogy közvetlenül nem lehetett az egyik helyről a másikra eljutni, hanem különböző kacskaringókon át sikerült. Tehát Érd az egy komoly túra volt egy budaörsinek, és az érdiak is, bár kénytelenek voltak számos esetben Budaörsre jönni, hiszen az intézmények egy része ott volt. Nem szívesen tették, mert egy elég komoly utazást jelentett. Tehát ezért mondom, hogy ez szerencsés irányban változott, bár annak idején tele volt mindez az idézőjelben válás vagy szakítás feszültségekkel. Most már a mostani állapot mondanám, hogy jónak tekinthető. És még egy szó a kistérségről, hogy alapvetően az, ami a kistérségek lehatárolását elindította, az egy olyan szempont volt, ami az ország jelentékeny részére igaz is volt. Tehát én úgy vettem észre, hogy általában a kistérségek lehatárolásában az a szempont, az a modell, mint szempont lebegett az akkori jogszabály alkotók előtt, hogy van egy mag település, tehát egy központi, erősebb, izmosabb település és a körülötte elhelyezkedő kisebb települések és a nagy település közötti együttműködés, a kicsik és a nagy kölcsönös előnyére, de főleg a kicsik előnyére működne a jövőben. Na most hogyha

erre ránézünk, akkor a későbbi táblázatokon fogjuk látni azt, hogy ebben az esetben nincs erről szó. Ebben az esetben arról van szó, hogy ...

... ettől még a törvényi és a jogszabályi lehatárolás jó, mert az ország döntő többségére igaz. Ebben az esetben lehet, hogy egy sajátos önálló modellben kellene gondolkodni és ezt azért gondolom idetartozónak és azért raboltam ennyire ezzel az idejüket, mert, hogy metropoliszról szól mindez. A metropolisz és az agglomerációs gondolkodás és az agglomerációs szemlélet szerintem körülbelül egy irányba mutat és a töve a gyökere közös. Alapvetően egy olyan együttműködési helyzetet, együttműködési modellt kellene teremteni, ami jelenleg, hogy úgy mondjam a törvényi szabályozás szintjén megvan, és megnyugtató módon szabályozza a törvény, ha másért nem azért, mert nem akadályozza ennek a létrejöttét. De igazából olyan motivációs tényezők nem feltétlenül vannak benne, amely a szereplőket, a benne lévő szereplőket intézményesített formában, intézményesített és informális formában valamennyire egymás mellé állítja, és valamennyire kommunikációra kényszeríti őket.

És akkor most egy kicsit „szünetekben”. Megnézzük még az agglomerációt, amit nyilván ismernek. És kistérség illetve települési szempontból próbálnék pár szót szólni Budaörsről. Tehát ugye beszéltem pár szót már az elején Budaörsről, hogy '86-ban indult el a városi karrierje, mondjuk '90-et követően az a bizonyos hiányösszeg az most már úgy néz ki, hogy a költségvetési főösszeg – most néztem az idejű beszámolót, hogy mennyi teljesült belőle a háromnegyed év végén. Most úgy tűnik, hogy az a költségvetési cél, ami a költségvetési rendeletünkben szerepel, majdnem megközelítőleg 22 milliárdos főösszeg az megvan. Tehát úgy tűnik, hogy ezzel elég jól állunk. Az ország legfejlettebb kistérségeiben azonban nem csak Budaörs szerepel, hanem másik három olyan település, akik alapvetően gazdasági szempontból jól vagy nagyon jól áll. Éppen ezért ez nem nagyon meglepő számomra, hogy a budaörsi kistérség, mondjuk az élen végez különböző mutatók alapján. De egy dologra még ennek a slide-nak a kapcsán felhívnám a figyelmüket, és ez a részben az agglomerációról, részben pedig általában a régióról szól. Hogyha megnézik azt, hogy ebből hány Pest-megyei település van, tehát mennyi az, ami az agglomerációba vagy a régióba tartozik, akkor azt látjuk az első tíz legfejlettebb kistérségből, az első nyolc, az ebbe az övezetbe, ebbe a zónába tartozik. Ami mindenképpen egy olyan figyelemre méltó eredmény, számomra talán még egy kicsit meglepő is volt, ami még inkább azt húzza alá, hogy régióon belül vagy az agglomeráción belül ezeknek a kistérségeknek, és a kistérségeket alkotó településeknek az együttműködése borzasztóan fontos. Nem csak azért, hogy ne legyen olyan helyzet, amit meséltem a legelején, hogy a bicikli út az megszakad itt. De ezt még sorolhatnám tovább, tehát a visszafelé vezető szakasznál meg úgy nézett ki - mondjuk másfél évvel ezelőtt, hogy onnan lehetett megismerni azt, mert egyébként a két település teljesen egybe épült. Tehát gyakorlatilag tudok olyat csinálni, hogy az egyik lábammal, Budaörsön, beépített területen, a másikkal meg a 11. kerületben állok. Egy azon lépésen belül. Tehát ilyen szinten épült egybe a két település.

Másfél évvel ezelőtt, amikor az útfelújítás még nem ment végig és nem volt egyeztetve túlzottan egyébként, tehát a mai százas a régi egyes, fordítva. A régi százas a mai egyes, országos közút az ugye átmegy mind a két településen, illetve a kerületen. Az úgy volt

felújítva, hogy a budaörsi szakasz volt felújítva, és amikor megérkeztünk a 11. kerületbe, akkor lehetett a különböző kátyúkon közlekedni. Innen jött az az érzés, hogy na beértünk Budapestre. Ezzel nem Pestet akarom szidni, hanem azt, hogy lényegében egy ütemben meg lehetett volna a kettőt csinálni, ha megfelelő szintű kommunikáció, együttműködés van mondjuk a két önkormányzat között. Ami más tekintetben van, de nem minden tekintetben és nagyon fontos lenne, hogy ezek a nagyon látványos eredmények vagy eredménytelenségek időnként, ezek jó irányba mozduljanak el.

Most jön az a fényezés rész, amit nézzenek el nekem, hogy Budaörs felé beszélek egy kicsit. Még egy pár szót arról, hogy azért alapvetően a Budaörs megítélés az nem konfliktus mentes. Például azért sem, mert hogy, annak idején, amikor a város képe valamilyen módon úgy, ilyen perspektivikusan kialakult, hogy körülbelül mit, hol helyezze el a város, illetve a város vezetése. Akkor miután döntő többségében a Budaörsön áthaladók, azok az autópályán keresztül haladták át Budaörsön és onnan látták és onnan ismerték Budaörsöt, a különböző bevásárlóközpontok alapján, nagyon sokáig Budaörs abba a szerepbe kényszerült, hogy ő a doboz város. Ennek senki nem örült mert, hogy a budaörsi doboz városi lét mögött miután egy elég átgondolt települési, településtervezési szándékkal és mondjuk úgy, hogy látókörral rendelkezünk. E mögötti területeken volt egy hegyvidéki-környezetvédelmi zóna, volt egy óvárosi település, volt egy gazdasági fejlesztések alapjául szolgáló település rész. Ma már úgy épült be Budaörs, hogyha valaki bemegy, akkor látja azt, hogy milyen módon lehet a különböző funkciójú területeket elhatárolni egymástól. Tehát ebben azért most már felismerhető az, hogy van valami fajta egységes szempont. Annak idején csak a doboz város fogalma volt az, ami Budaörsre illett. Én nagyon remélem, hogy ez ma már nem így van. Ezt csak arra mondom, hogy egy egy-utcás lakóteleppel is rendelkező, városi címmel rendelkező településből el lehetett jutni idáig. Aminek természetesen, amiben természetesen nyilván van ennek szerepe, a különböző együttműködések és a különböző projekteken kívül, közös projekteken kívül, hogy Budapest közelsége, az autópálya Budaörsöt átszelő volta miatt, azért Budaörs helyzeti előnyben volt, sok más településsel szemben. Tehát túl azon, hogy a magunk érdemeit itt megpróbálom nagyon erősen felmagasztalni, és ebben nézzék el nekem, hogy nem vagyok túl szerény. E mellett azért azt látni kell, hogy van egy olyan típusú adottság is, amivel Budaörs vagy él vagy nem. Most úgy tűnik, hogy sikerült neki vele élnie.

A helyi iparűzési-adó bevétel, amely egyébként, ha az önkormányzatoknak a saját bevételeit nézzük, akkor általában hogyha valahol intenzív gazdasági környezet van, akkor a legfontosabb bevételi forrása, saját bevételi forrása. Ott nálunk azért viszonylag jó számok és jó mutatók vannak. Meg kell, hogy mondjam, hogy annak ellenére, hogy most ez ilyen nagyon "hurra optimista" megfogalmazásnak tűnik, amiket idáig elmondtam, azért hiába van Budaörsön „köztársaság” és most magunkból űzők gúnyt ilyen tekintetben, ennek ellenére azért a recesszió hatásai nálunk is érződnek. Tehát vélhetően, a 2008-as eredményt, ami így néz ki, azt nem fogjuk tudni megismételni az következő években.

Az ország legfejlettebb települései közé sorolták Budaörsöt. Ez gyakorlatilag a KSH illetve a GKI elemzése alapján látott napvilágot. Itt is látszik az egyébként, hogy a legfejlettebb

települések között például ott van még Törökbálint, ami szintén a mi kistérségünkbe tartozik. Tehát ténylegesen érdekelték vagyunk abban, hogy ez a típusú együttműködés meglegyen.

Ezeket gyorsan végig fogom pörgetni, mert alapvetően Budaörsről szól, Budaörsnek a gazdasági helyzetéről. De mondjuk itt megállnék egy pillanatra, mert itt megjelenik Budakeszi is egyébként, ami szintén a kistérség egyik települése. Itt látszik az, hogy alapvetően Budaörsön még a térségen belül is látható az, hogy nem az országban szokásos problémákkal küzd. Tehát alapvetően nem a munkanélküliség megfékezésével, megállítással küzd. Alapvetően nem azzal küzd, hogy az intézményeit be kéne záratnia, mert nem tudják kihasználni, vagy nem tudják gazdaságosan működtetni. Nem azzal kell küzdenie, hogy hogyan tudja a településről az elvándorlást megállítani, vagy valamennyire lefékezni. Hanem pont az ellenkezőjéről, hogy olyan mértékű beköltözés, vagy kiköltözés – attól függ, honnan nézzük, van Budaörsre, ami tulajdonképpen a városi intézményrendszer fejlesztését már-már olyan igényként fogalmazza meg, ami annak ellenére, hogy a Budaörsi gazdasági kapacitásnak a lehetőségei lehetővé tennék - legalábbis középtávon, hogy újabb és újabb intézményeket hozzon létre a városban. Ennek ellenére szerintem mindenképpen az a jövő, hogy legalább kistérségi működtetésű, fenntartású és ellátási körzetű intézményekben gondolkozunk, és úgy tűnik, hogy ebben a települések egy része is partner.

Annyit akartam csak még mondani, hogy egyfelől azt próbáltam alátámasztani, hogy a mostani jogi szabályozásnak a legfőbb előnye a mi esetünkben az, amit az imént mondtam, hogy nem gátolja az együttműködést. Ugyanakkor, ha a régiót, ha az agglomerációt nézzük, ha a budaörsi kistérséget nézzük, alapvetően itt egy teljesen más szituációval találkozunk, mint amire annak idején a kistérséget kitalálták országos szinten. De ez jó. Ugyanakkor még egyszer hangsúlyoznám azt, hogy az az intézményrendszer, ami jelenleg létezik, azok különböző formális feladatok ellátására alkalmasak, bár jóval többre lennének hivatottak. Abba nem kívántam belemenni, hogy van egy olyan típusú politikai szál általában a közigazgatás megítélésében, ami nem biztos, hogy előre mutat. Nem kívánok politizálni, ez nem erről szól, de mindenképpen az, hogy megye vagy régió, az úgy tűnik, hogy az együttműködés elősegítésében nem egy releváns elem. Tehát erről én azt gondolom, kár lenen vitatkozni.

És még egy, ami sajnos ide tartozik. És ez a kistérségünkről is szól valamennyire, hogy ebből a megye, régió vitából, aminek van egy kistérségi ága is, sajnos az következik, hogy néha a helyi, a helyi közügyekkel foglalkozó politika, aminek ez lenne a rendeltetése, nem igazán tudja mindig magát - teljesen mindegy, hogy melyik oldalról beszélünk, függetlenül az országos politikai szálaktól. Éppen ezért nem biztos, hogy a lehető legbölcsebb döntést hozza, például akkor, amikor azt fogalmazza meg, hogy talán nem is kellene egy kistérségi társulásban részt vennie a városnak. Én azt gondolom, hogy azok alapján, amiket elmondtam, egyfelől az látszik, hogy mindenképpen szükség van arra, hogyha más nem, akkor jó nyugat-európai gyakorlatok mentén megpróbáljunk azon dolgozni, hogy valamilyen módon segítsünk abban a mindenkori jogalkotónak, vagy a mindenkori velünk egy régióba kényszerített település – kényszerített az idézőjelben persze - településeknek, hogy együtt tudjunk dolgozni, együtt tudjunk gondolkodni. És mindenképpen legyen ennek egy

inspiratívabb jogi környezete, ami jobban tudja motiválni az együttműködést, mert nem mindig tudják a települések szerintem belátni a saját érdekeit.

És most jön a köszönöm a figyelmet.